

Mokslo Lietuva

Leidžiamas nuo 1989 m., du kartus per mėnesį

Nr. 14 (745)

LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO INAUGURACIJOS ŠVENTĖ



Lietuvos Respublikos Prezidentas dr. Gitanas Nausėda ir pirmoji ponija

Liepos 12 d. Vilniuje, Lietuvos Respublikos Prezidento rūmų vidiniame kieme vyko priėmimas Prezidento Gitanos Nausėdos antrosios kadencijos inauguracijos proga. Priėmime dalyvavo apie 2 tūkst. kviestinių svečių iš skirtingų visuomenės

grupių ir visų Lietuvos regionų, taip pat buvę šalies vadovai bei parlamento pirmininkai, Aukščiausiosios Tarybos-Atkuriamojo Seimo deputatai – Lietuvos Nepriklausomybės (Kovo 11-osios) Akto signatarai, Vyriausybės nariai, Europos Parlamento nariai,



„Mokslo Lietuvos“ autoriai – prof. Libertas Klimka ir redakcinės kolegijos narys dr. Raimundas Kaminskas priėmimo Prezidentūroje

savivaldybių merai, Lietuvos ir užsienio šalių diplomatai, tradicinių ir kitų valstybės pripažintų religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkai bei kiti svečiai.

Iškilmingo renginio metu skambėjo kompozitoriaus Giedriaus Kuprevičiaus kūriniai. Tarp jų buvo ir sukurtų specialiai G. Nausėdos antrosios kadencijos inauguracijos progai. Kūrinius atliko pats autorius su Vytauto Didžiojo universiteto Muzikos akademijos studentais ir Lietuvos kariuomenės orkestro muzikantais. ■

„RAIL BALTICA“: PERSPEKTYVOS IR BALTIJOS KRYPTIS PO 35 METŲ

Liepos 10 d. Seime įvyko Seimo narių Kazio Starkevičiaus ir Andriaus Kupčinsko spaudos konferencija „Rail Baltica“: perspektyvos ir Baltijos kryptis po 35 metų“. Jos metu parlamentarai pažymėjo, kad geopolitinės situacijos kontekste karinio mobilumo jungčių stiprinimas yra tarp prioritetinių Europos, įskaitant ir Lietuvą, tikslų. Atsižvelgiant į mūsų valstybės geografinę padėtį ir susiformavusią geopolitinę situaciją, „Rail Baltica“ geležinkelio projektas tampa svarbus ne tik komercine, bet ir karinio mobilumo užtikrinimo prasme, nes karo atveju „Rail Baltica“ geležinkelio bėgiais į dislokacijos vietas būtų skubiai gabenama sunkioji karinė technika ir amunicija, skirta Baltijos šalių gynybai. „Rail Baltica“ geležinkelio projektas turėtų būti finansuojamas ne tik iš Europos Sąjungos, bet ir iš kariniam mobilumui skirtų lėšų.

Ekonomikos komiteto pirmininkas K. Starkevičius pažymėjo, kad šiuo metu

■ Nukelta į 2 p.



Andrius Kupčinskas ir Kazys Starkevičius. Olgos Posaskovos nuotr.



Vilniaus universiteto auklėtinė Raminta Povilaitytė – apie studijų pasirinkimo subtilybes (žr. 7–8 p.)

ŠIAME NUMERYJE

Lietuvos aktualijos: reikia geriau pažinti savo valstybę

● 1–2 p.

Mokymas turi vykti valstybine kalba

● 2 p.

Akademikas Algimantas Grigelis: Lietuvos gelmių turtai – neišmatuojama vertybė

● 2, 4–5 p.

Susitelkusi visuomenė gali sustabdyti valstybės pamatų griovimą

● 3 p.

Lietuvos universitetuose – mokslo ir studijų centrai

● 5–6 p.

Ką privalo išmokti ateities specialistai?

● 6–7 p.

Absolventų patirtis – daug platesnis požiūris į studijas

● 7–9 p.

Sumanieji kaimai – mokslo ir verslo bendradarbiavimas

● 9–10 p.

Signataro žodis apie tautą, valstybę ir taiką

● 10–11 p.

Kur dėti knygas, kurių jums nebereikia?

● 11 p.

Kviečiame į mokslo renginius

● 12 p.

„RAIL BALTICA“: PERSPEKTYVOS IR BALTIJOS KRYPTIS PO 35 METŲ

■ Atkelta iš 1 p.

„Rail Baltica“ projektas yra finansuojamas kaip komercinis projektas, tačiau, vykstant Rusijos sukeltam karui Ukrainoje ir dėl to Lietuvai tapus pafrontės zona, reikia galvoti ir apie finansavimą iš karinio mobilumo paketų. K. Starkevičius patvirtino, kad dėl „Rail Baltica“ pripažinimo karinio mobilumo projektu jis kreipėsi į Vyriausybę ir susisiekimo ministrą Marių Skuodį. Seimo nario teigimu, toks žingsnis padėtų išvengti tolimesnių terminų atidėjimo ir užtikrintų papildomą finansavimą „Rail Baltica“ geležinkelio projektui.

„Rail Baltica“ yra ne tik Lietuvos, bet ir kitų Baltijos šalių pripažintas prioritetais

projektu. Nors šio projekto įgyvendinimas ne tik vėluoja, bet ir brangsta, oficialiai žadama, kad „Rail Baltica“ geležinkelio vėžė Baltijos šalių sostines su Varšuva sujungs iki 2030 metų, o šio projekto visiškai įgyvendinimas bus baigtas 2031 metais ir tai kainuos apie 15,3 mlrd. eurų.

Ekonomikos komiteto narys, Baltijos Asamblėjos prezidentas A. Kupčinskas spaudos konferencijoje minėjo, kad „Rail Baltica“ geležinkelio projektas yra viena pagrindinių temų tiek Ekonomikos komiteto, tiek Baltijos Asamblėjos Prezidiumo posėdžiuose ir yra itin svarbus dabar, žiūrint į Baltijos šalių geopolitinę situaciją, nes geležinkelis bus pritaikytas ir karinės technikos pervežimams.

A. Kupčinskas palygino „Rail Baltica“ projektą su „Via Baltica“, kuris jau yra finansuojamas iš kariniam mobilumui skirtų lėšų. Pasak Seimo nario, 2025-aisiais užbaigus „Via Baltica“ projektą, papildomos lėšos galėtų būti skiriamos „Rail Baltica“ geležinkelio tiesimo darbams. Kitų metų balandį, kai bus atverta „Via Baltica“ 2+2 linija – jungtis su Lenkija, dalis lėšų tikrai galėtų būti skiriama ir „Rail Baltica“ geležinkeliui. K. Starkevičius pažymėjo, kad svarbu nepamiršti „Rail Baltica“ geležinkelio jungties ne tik su Vilniaus, bet ir su Kauno oro uostu. Kauno oro uoste yra numatomas naujas terminalas ir planuojama po mažiau nei dešimtmečio per metus aptarnauti net 3 mln. keleivių.

„Rail Baltica“ – didžiausias geležinkelio infrastruktūros projektas Baltijos šalių istorijoje. Per visą geležinkelio trasą bus nutiesta elektrifikuota europinės vėžės dvikelė geležinkelio linija, eisianti nuo Varšuvos per Kauną, Rygą iki Talino. Bendras „Rail Baltica“ geležinkelio linijos ilgis Baltijos šalyse sieks 870 km: Lietuvoje – 392 km, Latvijoje – 265 km, Estijoje – 213 km. Iš visų Baltijos šalių Lietuvoje yra pasiekta didžiausia „Rail Baltica“ geležinkelio darbų pažanga. Tikimasi, kad projektas Baltijos šalims suteiks 6,6 mlrd. eurų tiesioginės naudos. Apskaičiuota, kad netiesioginė nauda turėtų siekti 15,5–23,5 mlrd. eurų. Parengta pagal Seimo pranešimą

MOKYMAS TURI VYKTI VALSTYBINE KALBA



Dr. Vytautas Sinica

Skelbia LRT: „Valstybinio lietuvių kalbos ir literatūros egzaminu neišlaikė 21 proc. jį laikusių tautinių bendruomenių mokyklų abiturientų. Visos šalies mastu šio vienintelio privalomo, kad įgytum brandos atestatą, egzaminu neįveikė 8,9 proc. laikusiųjų.“ Skirtumas tarp kitakalbių ir valstybine kalba mokančių mokyklų daugiau

nei dvigubas. Dažnai mėgstama brėžti skirtį tarp rusakalbių ir lenkakalbių mokyklų. Statistika aiškiai rodo, kad neišlaikiusiųjų dalis abiejų mokomųjų kalbų mokyklose iš esmės vienoda – 20 proc.

Rusakalbės Vasilijaus Kačialovo gimnazijos Vilniuje direktorė LRT sako: „Lietuvių kalbos valandų skaičiaus didinimas ne visada duoda gerą rezultatą, o kai mokiniai lietuvių kalba mokosi kitus dalykus, duoda gerų rezultatų.“

Aiškiau nebūna. Visas ugdymas visose mokyklose turi vykti valstybine kalba. Tai duoda gerų rezultatų, integruoja visuomenę, o ne programuoja atskirtį. Reikia ne stiprinti mokymą lietuvių kalbos, kaip dalyko. Reikia tiesiog mokytis valstybine kalba vienodai visus šalies vaikus. Taip yra visur Vakaruose ir tik posovietinėse šalyse delsiama imtis šių pokyčių.

Latviai – drąsesni, ryžtingesni ir vieningesni nei lietuviai

Pokalbis su prof. habil. dr. Alvydu Butkumi

– **Latvijos valstybinėse mokyklose vienintelė mokymo kalba bus latvių – rusakalbės institucijos turi pereiti prie latvių kalbos. Kodėl mes nesekame latvių pavyzdžiu ir nekeičiame padėties, kai neretai rusų mokyklos tampa rusiškojo pasaulio propagandos židiniais?**

– Dėl tų propagandos židinių kitaip turbūt ir negali būti, nes iš esmės rusų kultūra persunkta imperine Rusijos patirtimi, tad kažkaip kitaip paaiškinti jų istoriją tose mokyklose nelabai išėitų.

Lygindami Latviją ir Lietuvą, matome skirtumą – Latvijoje tautinių bendrijų santykis tarp gyventojų yra kur kas didesnis, nei Lietuvoje, bet latviai yra vieningesni ir turi drąsos bei ryžto nekurti kalbinių ar kitokių rezervatų savo šalyje. Latvijoje yra maždaug 27 proc. rusų ir dar yra rusakalbių. Nors iš tų slavakalbių yra ne tik rusų mokyklų, bet ir lenkų ugdymo įstaigos, taip pat ukrainiečių

mokykla Rygoje, latviai ryžtingai išimčių niekam nedarė – visos valstybinės mokyklos turi pereiti prie dėstymo valstybine kalba.

Lietuva iki to dar nepribrendo. Ypač dėl to, kad turi strateginę partnerę Lenkiją, kuri mums diktuoja savo sąlygas, o mes tų sąlygų klausome. Latviams šiuo požiūriu yra lengviau, nes Rusija jiems nėra nei strateginė partnerė, nei gera kaimynė.

– **Norite pasakyti, kad dėl lenkiškų mokyklų nejudiname ir rusiškų?**

– Taip. Jei panaikinsime rusiškas mokyklas, o liks lenkiškos, bus dvejoji standartai. O šito reikia vengti. Tai ir būtų vienas iš atsakymų, kodėl nesekame latvių pavyzdžiu. Negalima viena ranka mušti, o kita ranka glostyti. Lietuva – tokiam keistame kelyje.

Mano manymu, vis tik reikėtų sekti Latvijos ir kitų Europos šalių pavyzdžiu ir **tautinių bendrijų mokyklas daryti privačias, bet ne valstybines.** O dabar už valstybės



Alvydas Butkus

pinigus mes praktiškai rengiame piliečius kitoms šalims – ir Lenkijai, ir iš dalies Rusijai. Latvijoje apskritai daugiau dėmesio skiriama tautiškumui, kalbos reikalams. Mūsų kaimynai labai didžiuojasi tuo, kad yra latviai, didžiuojasi savo tautosaka, etnografija. To nematau mūsų šalyje ir Lietuvos televizijoje.

– **Latvija ir Lietuva yra vienintelės likusios baltų šalys, tačiau paradok-**

sas – Latvija yra vienintelė kaimynė, kurios televizijos mes nematome.

– Tai senas Lietuvos skaudulys. Mes dėl Latvijos televizijos ir radijo laidų transliavimo elgiames taip, tarsi tarp Lietuvos ir Latvijos būtų karo stovis. Mes jų nematome ir netgi informacija, kurią gauname iš Latvijos, dažniausiai ateina rusiškai. Aišku, dabar turime neetatinį korespondentą – istorijos mokytoją lietuvių mokykloje Rygoje poną Rolandą Žalnierį, kurį LRT kartais pakalbina. **Turėjome ilgametį etatinį korespondentą Latvijoje, bet LRT jį atleido.**

– **Ar mūsų pasienių rajonai, tas Lietuvos pakraštys, besiribojantis su Latvija, bent jau privačiai mato Latvijos TV?**

– Mato. Ir gražu, kad daugelis Šiaurės Lietuvos pasienio savivaldybių glaudžiai bendradarbiauja su Pietų Latvijos pasienio rajonais: vyksta įvairūs renginiai, būna bendrų projektų. *Šaltinis: Respublika.lt*

AR MŪSŲ VALSTYBĖ TURI NAUDINGŲ IŠKASENŲ?



Algimantas Grigelis, Antanas Marcionis

Visuomenėje įsivyravo požiūris, kad Lietuva neturi naudingųjų iškasenų. Taip šių metų liepos 12 d. savo inauguracijos kalboje pažymėjo ir J. E. Respublikos Prezidentas. Tačiau toks teiginys – per daug plačiai apibendrintas ir, švelniai sakant, netikslus. Žinoma, kad taip nėra, todėl, kaip patyrę geologijos ekspertai, dalinamės keliomis mintimis.

Tenka priminti, kad Lietuvos Respubli-



Paminklinis akmuo akademikui Juozui Dalinkevičiui jo vardu pavadintoje gatvėje Naujojoje Akmenėje. Autorius – tautodailininkas Antanas Adomonis. A. Grigelio nuotrauka, daryta 2013 m. birželio 12 d.

kos Konstitucijoje įtvirtinta nuostata, jog krašto žemės gėmės priklauso valstybei, kuri yra valstybės teritorijos suverenai. Žemės gėmių įstatymas reglamentuoja taisykles, kaip eksploatuoti jų išteklius, nustato jų tvaraus naudojimo ir apsaugos reikalavimus.

Visos naudingosios iškasenos ir gėmių naudingosios savybės apibūdinamos plačiąja prasme kaip viena sąvoka – Žemės gėmių turtai. Jų spektras yra gana platus:

1) nemetalinės naudingosios iškasenos, t. y. mineralinės žaliavos;

■ Nukelta į 4 p.

REDAKTORIAUS KOMENTARAS



Jonas Jasaitis

Pripratome prie kriminalinės kasdienybės

Žinoma, dabar, kai tokios gražios vasaros dienos, kai tiek didelė dalis dirbančiųjų, tiek studijuojančiųjų atostogauja, labai nesinori grįžti prie sudėtingų kasdienybės rūpesčių. Juo labiau kad apie sprendimus, kaip tuos rūpesčius įveikti, didžioji visuomenės dalis vis dar nesusimąstė. Gyventojų pagrindiniai ekonominiai poreikiai – patenkinti, visos parduotuvės pilnos prekių, o ir galimybių joms įsigyti dauguma turi. Nors ne taip toli nuo mūsų vyksta ypač žiaurus karas, bet žmonės jau priprato prie pranešimų apie šio karo eigą. Kai kas ramina, kad karas gal tęsis dar dešimt metų, bet mūsų pusę neišsiplės, taigi mums – lyg ir saugu. Pripratome prie pranešimų apie sugriautus gyvenamuosius namus, mokyklas ir net sunkiai sergančių vaikų ligonines, prie vaizdų su neštuvuose gulinciais sunkiai sužeistaisiais – tarsi tai būtų tik kovinių filmų epizodai.

Pripratome ir prie blankių reportažų apie Lietuvos tikrovę: pranešimų apie avarijas keliuose, apie kasdien sulaikomus girtus vairuotojus. Net apie skęstančius (nes skęsta vis daugiau), nes tai jau tapo kasdienybe: kol tėvai snaudė saulėkaitoje, mėgavosi ratu atmušinėdami kamuolį ar kažką gurkšnodami, mažieji sulindo į vandenį. Dėmesio vaikams rodoma gerokai mažiau, nei augintiniais vadinamiems šunims.

Pripratome ir prie pranešimų apie korupciją, apie sukčių kasdien išviliojamas išpūdingas sumas. Nemažonai, lyg kalbėtume apie erkes. Bet juk jų – tiek daug, kad nuo visų neapsisaugosi. Taigi ir pranešimai apie muštynes, smurta šeimoje, pasibaigiantį šturpiomis žudynėmis, tapo kasdienybės paveikslu. Kaimynai sako, kad „šeima buvo tokia rami“, nei policija, nei vaikų teisių tarnybos jokių signalų nefiksavo. Taigi, jeigu vakaro žiniuose nebūtų pranešimų apie nusikaltimus ir keistas „sensacijas“, sakytume, kad laida buvo neįdomi, prastai parengta.

Kada tikrai pažinsime Lietuvą?

Pokalbyje su studentais apie Lietuvos mokslininkų indėlį į pasaulio mokslą, paklausiau ir apie tai, kaip jie pažįsta Lietuvą, kurias įdomiausias jos vietas jau yra aplankę. Atsakymas buvo itin savotiškas: „Po Lietuvą keliausime, kai išeisime į pensiją. O dabar reikia pažinti pasaulį.“ Tik pastaruoju metu jau ne vienas mėgėjas keliauti po pasaulį pripažįsta, kad išreklamtuose užsienio vietovėse nėra nei taip patogų, nei taip gražų, kaip skelbiama. Stiprėjantis vietinių gyventojų pasipriešinimas atvykėlių bandoms taip pat verčia keisti požiūrį. Niekas nesirodo neigti turizmo verslo pažintinės ir ekonominės naudos, tačiau suprantame, kad pasisvečiavus vis dėlto reikės grįžti namo. Iš Indijos studijuoti magistrantūroje atvykęs studentas, paprašytas įvertinti, kaip čia jaučiasi, atsakė gana tiesmukai: „Kai Lietuvoje einu gatve, manęs niekas nestumdo...“ Tai gal tikrai ne taip jau blogai mūsų šalyje, gal tikrai nereikia nuvertinti ir mūsų gamtovaizdžio, o pasistengti jį pažinti... nelaukiant pensijos?

Mūsų žinių laidose vis dar vyraujant neigiamą įvaizdį formuojančiai informacijai, gal vis tik reikia didesnio objektyvumo? Ar plačioji visuomenė žino apie naujų technologijų diegimą mūsų įmonėse ir kasmet atidaromas dešimtis naujų įmonių, apie jų ryšius su didžiausiomis pasaulio kompanijomis, apie besikeičiančią mūsų eksporto struktūrą? Kol kas apie tai žino tik vienas kitas. Žinoma, šie pokyčiai galėtų būti ir daug ryškesni, kad atsirastų įdomių ir gerai apmokamų darbo vietų vietiniams specialistams, kad nereikėtų vis pliuropuoti, kaip mums trūksta darbo jėgos, kurią esą būtina atsivežti iš Azijos ar net Afrikos. Ir jau tikrai negalima pateisinti, kad mums trūksta vidutinės ir net žemos kvalifikacijos darbininkų. Seniai laikas atsikratyti per pastaruosius dešimtmečius išauginto darbingų „pašalpininkų“ sluoksnio, nenorinčio net ieškotis darbo, iš kurio galėtų pragyventi. Tokius „valstybės išlaikytinius“ pažįsta visa bendruomenė. Bet pabandykite surasti, kas sutiktų išvalyti dūmtraukį arba

šulinį, padėti senyviems kaimynams nupjauti žolę ar nuskinti serbentus, – nepriprašysite. Pritrūkęs svaigalams geriau eis kaulyti išmaldos iš atėjusių nusipirkti duonos arba žiūrės, ką galima pavogti ir parduoti (neretai net iš savo namų).

Vadinamaisiais Smetonos laikais jokia rimta mergina nebūtų tekėjusi už netarnavusio kariuomenėje. Toks buvo laikomas nepasirengusiu savarankiškam šeimos gyvenimui. O štai atkurtoje Lietuvoje dabar jau turime kelis tūkstančius mokačių baudas už neatvykimą, gavus šaukimą atlikti karinę tarnybą. Bet juk dabar nereikia bijoti, kad kažkas išveš tarnauti už kelių tūkstančių kilometrų į kokią nors imperijos užkampį. Ir tarnyba trunka ne 3–4 metus, o tik kelis mėnesius, skirtus bent minimaliems gynybos įgūdžiams įgyti, kaip ginti savo valstybę. Tenka priminti, kad, vos pasibaigus Antrajam pasauliniam karui, karinei tarnybai dar tinkamo amžiaus pabėgėliai iš Lietuvos netrukus buvo pasiųsti į karo veiksmus Korėjoje. Gaunant JAV pilietybę, tenka besąlygiškai įsipareigoti pasirengti karinei tarnybai ir, esant būtinybei, ginti valstybę. Tai įrašyta ir kitų valstybių konstitucijose.

Gerai suprantama, kad per pokario dešimtmečius pasaulis labai pasikeitė. Daug žmonių dažnai keičia tiek darbo, tiek gyvenimo vietą. Tačiau nepaisant, kur žmogus gyvena, visada lieka jo asmeninė atsakomybė už valstybę, kurios pilietis jis yra. Slėptis už nuostatos „Aš nesidomiu politika“ niekam nepavyks. Dar kartą tenka priminti, kad politika (klasikinė šios sąvokos prasme) reiškia visuotinės tvarkos ir gyventojų saugumo apsaugą. Nuo šios pareigos niekas nėra atleistas.

Piliečio atsakomybė

Iki naujo Seimo rinkimų lieka vis mažiau laiko. Greitai prabėgs ir antra vasaros pusė. Gerai suprantame, kad dabartinę, karantino laiku į valdžią prasibrovusią korumpuotą grupuotę reikia nedelsiant šalinti. Bet ar tauta jau suvokia, kaip atvesti į valstybės tarnybą tuos, kuriais ji gali pasitikėti, kurie nedelsiant imsis esminių politinių, ekonominių ir kultūrinių permąstymų? Advokatas Jonas Ivoška pažymi: „Tik ta politinė jėga, kuri savo programoje siūlys ne personalinius, o funkcinius-struktūrinius pokyčius valstybės sisteminiuose sektoriuose – įstatymų leidžiamajame, vykdomajame ir teisminiame – gali suteikti šalies valstybingumo praktikai juntamą poslinkį žmogaus saugumo ir teisingumo gynybos srityse.“

Per praėjusį nuo anų Seimo rinkimų laikotarpį susiformavo grupuotė, kurią vienija siekis sunaikinti pilietinę visuomenę – paversti ją individų, neturinčių jokio supratimo apie demokratinės valstybės vaidmenį ir tautos interesus, banda. Tokie individai rūpinasi tik savimi, bodisi dorove ir sąžine, vengia bet kokių pilietinių pareigų. Jie nesusimąsto apie savo gyvenimo prasmę ir tikslus, vengia bendrauti net su savo artimaisiais. Gyvena tik šia diena, nuolat ieško tik fizinio pasitenkinimo. Tai banda, kurią jau dabar yra pralenkęs vadinamasis dirbtinis intelektas. Tokių, kaip jie, dėka, tiek medicina, tiek sportas iš sveikos gyvensenos priemonių yra paversti primityviaus verslo šaltiniais. Jiems svetimos tokios sąvokos, kaip šeimos nariai, jų pareigos ir atsakomybė, pagarba tautos kultūros paveldui, kalbos kultūra, tautos istorija, jau nėra nekalbant apie žmogaus atsakomybę už valstybę, žmonijos ir planetos saugumą. Jie domisi tik tuo, kas gali duoti greitą pelną, nesvarbu, iš kokių šaltinių ir kieno sąskaita. Štai tokių ciniškų būtybių grupuotė mus valdė pastaruosius ketverius metus, įdiegusi visuotinę cenzūrą. Mobingas ir korupcija, nuolatinis tyčiojimas iš tautos kultūros iki šiol yra jų buvimo valdžioje bruožai.

Pašalinti šią antivalstybinę grupuotę bus itin nelengva, nes jos atstovai yra infiltruoti į politines partijas, užima atsakingus postus valdžios struktūrose, sukaupe didžiulius finansinius išteklius. Vienintelis kelias, leidžiantis ją pašalinti, yra atsikratyti baimės ir savicenzūros jau išbandytu Sąjūdžio keliu, prie kurio šiuo metu labiausiai priartėjo Nacionalinis susivienijimas. Mūsų vėl turi būti daug – labai daug: balsuoti turi ateiti per 90 proc. turinčių rinkimų teisę. Kiekvienas kandidatas turi pelnyti visuotinį įsipareigojimą pastoviai (ne rečiau kaip kas trys mėnesius) atsiskaityti rinkėjams. Nė vienas Seimo narys negali prisiimti vykdomosios valdžios funkcijų, t. y. tapti Vyriausybės nariu. Atskirų partijų atstovai gali vienytis į koalicijas tik strateginių nuostatų ir įsipareigojimų tautai pagrindu.

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI



LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS

Seimas baigė priešpaskutinę aštuntąją (pavasario) sesiją. Nuo kovo 10 d. iki liepos 18 d. surengta 60 posėdžių. Seimas priėmė 487 teisės aktus, iš jų – 373 įstatymus.

Pavasario sesijos nacionalinio saugumo darbotvarkėje Lietuvos parlamentas tęsė svarbius darbus ir priėmė nemažai aktualių sprendimų, stiprinančių šalies saugumą ir gynybą. Seimas, pabrėždamas pastaraisiais metais ypač padidėjusį poreikį imtis būtinų ir neatidėliotinų priemonių nacionaliniam saugumui stiprinti, patvirtino Gynybos fondo paketą, kuriuo siekiama padidinti šalies gynybos finansavimą iki 3 proc. BVP, ir nuo spalio 1 d. nusprendė įsteigti Valstybės gynybos fondą. Šio fondo lėšas sudarys Seimo vieneriems metams pratęstas bankų solidarumo įnašas, padidintas įprastas ir lengvatinis pelno mokestis, kuro, tabako ir alkoholio akcizai.

Siekdamas užtikrinti tinkamą krašto apsaugą ir karo tarnybos teisinį reglamentavimą, Seimas pritarė naujos redakcijos Karo prievolės įstatymui, kuriame nustatyta, kad jaunuoliai karinę prievolę turės atlikti iš karto po mokyklos. <...> Be to, nuo 2024 m. liepos 1 d. Lietuvos piliečiams, kurie mokosi aukštosiose mokyklose, sudarytos sąlygos derinti studijas ir privalomosios pradinės karo tarnybos atlikimą arba išeiti akademinį atostogų bet kuriuo studijų laikotarpiu ir atlikti privalomąją pradinę karo tarnybą.

Seimas pritarė brigados generolo Raimundo Vaikšnoros skyrimui Lietuvos kariuomenės vadu, leido birželio mėnesį mūsų šalyje surengti bendras Lietuvos, NATO ir Europos Sąjungos valstybių karių karinių vienetų tarptautines karines pratybas „Baltijos operacija 2024“.

Seimas patvirtino atnaujintą Nacionalinę energetinės nepriklausomybės strategiją, kuria įtvirtinti dar ambicingesni Lietuvos energetikos tikslai. Siekiama, kad Lietuva iš energijos išteklių importuotojos taptų jos eksportuotoja ir užsitikrintų visą sau reikalingą energijos kiekį, o visa šalyje pagaminta energija būtų klimatui neutrali. Sutarta šiaurės vakarų ir rytų elektros perdavimo tinklų sujungimo projektą pripažinti ypatingos valstybinės svarbos projektu.

Rugsėjo 10 d. Seimas rinksis į paskutinąją, devintąją, šios kadencijos sesiją.

Prisiekė Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda. Liepos 12 d. Seimo Kovo 11-osios salėje įvyko iškilmingas Lietuvos Respublikos Seimo posėdis, skirtas Respublikos Prezidento Gitano Nausėdos priesaikai priimti. Respublikos Prezidento priesaiką priėmė Konstitucinio Teismo pirminkas Gintaras Goda. Prisiekęs G. Nausėda įgijo visus Respublikos Prezidento įgaliojimus penkerių metų kadencijai.

Antrajai kadencijai prisiekęs G. Nausėda inauguracijos kalboje pabrėžė, kad per tuos penkerius metus pasaulis pasislinko arčiau bedugnės: „Žmonija, kurdamas tokias technologijas, kaip dirbtinis intelektas, šiandien stovi ant didžiulio technologinio lūžio slenksčio. Tuo pat metu ir ant susinaikinimo slenksčio. Todėl šiuo egzistencinio pavojaus Lietuvai metu valstybės saugumas bus viena svarbiausių mano, kaip valstybės vadovo, užduočių. Nes, jei nebus valstybės, nebus nieko.“

G. Nausėda pažymėjo atkaklios, nuoseklios ir tęstinės užsienio politikos svarbą, išskyrė santykius su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis. „Be Jungtinių Valstijų įsitraukimo Europa negali išlikti nei vieninga, nei saugi. Lietuva buvo ir bus stiprių transatlantinių sątygių ir jų nepakeičiamumo rėmėja. Padarysiu viską, kas nuo manęs priklauso, kad Jungtinių Valstijų dėmesys Lietuvai ir mūsų regionui nemažėtų“, – sakė Respublikos Prezidentas.

Šalies vadovo įsitikinimu, Lietuva stipri bus tiek, kiek vieningi bus jos žmonės. Todėl gerovės valstybės kūrimą ir visų rūšių atskirties mažinimą G. Nausėda vadino ne tik teisin-

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

■ Atkelta iš 3 p.

gumo, bet ir nacionalinio saugumo klausimu.

Uždrausta neatlygintai dalyti vienkartinius indus. Nuo 2025 m. gegužės 1 d. sutarta uždrausti viešojo maitinimo vietose neatlygintai dalyti maisto ir gėrimų vienkartinius plastikinius gaminius, pavyzdžiui, vienkartinius bokus, lėkštes, kavos puodelius ir kt. Taip siekiama skatinti vartotojų ekologinį sąmoningumą ir atsakomybę, mažinti vienkartinį pakuočių naudojimą. Pagal priimtus pakeitimus, viešojo maitinimo vietose kaip alternatyva vienkartiniams indams turės būti pateikiamos daugkartinės pakuotės arba vienkartinės pakuotės, kurių sudėtyje nėra plastiko, arba stalo indai. „Tai, kad visose kavinėse, restoranuose atsirastų daugkartinė alternatyva, bus didelis šuolis pirmyn, ypač turint omeny, kad šiandien tiesiog neturime galimybės paprašyti, kad jums įpiltų į kokią nors daugkartinę puodelį“, – tvirtino Seimo narys, šios iniciatyvos rengėjas Kasparas Adomaitis.

Masiniuose renginiuose ir paplūdimiuose įrengtose viešojo maitinimo vietose vartotojams bus draudžiama ne tik neatlygintai dalyti, bet ir parduoti vienkartinius plastikinius gaminius. Šis draudimas nebus taikomas, kai vienkartiniams plastikiniams gaminiams bus taikomas užstatas.

Seimas pritarė atliekų tvarkymo reglamentavimo pakeitimams. Aplinkos ministerija praneša, kad priimtais pakeitimais atstatyta iki teisinių spragų atsiradimo galiojusi tvarka, numatanti kad į rinkliavą gali būti įskačiuojamos ne tik su komunalinių, bet ir su kitų buityje susidarantių atliekų, įskaitant statybines, neapmokestinamų padangų, pavyzdžiui, dviračių, neįgalųjų vežimėlių, riedučių, riedlenčių, paspirtukų, vaikiškų ar kitokių vežimėlių padangų ir padangų, sveriančių mažiau kaip 3 kg, atliekas, tvarkymu susijusios sąnaudos.

„Tai leis padaryti Lietuvos miškus švaresnius nuo netvarkingai išmėtytų statybinių atliekų ir žaliųjų atliekų, nes savivaldybėms

bus sukurta galimybė plėsti didžiagabarites aikšteles ir priimti gyventojų atliekas ten nemokamai, nes šios didžiagabarites aikštelės bus finansuojamos iš vietinės rinkliavos“, – Seimo kanceliarijos Spaudos biurui sakė pataisų iniciatorius aplinkos ministras Simonas Gentvilas.

Seimas denonsavo Konvenciją dėl kasetinių šaudmenų. Seimas nusprendė denonsuoti 2008 m. gegužės 30 d. Dubline priimtą Konvenciją dėl kasetinių šaudmenų. Už tai numatantį įstatymą balsavo 103 Seimo nariai, prieš – 1, susilaikė 4 parlamentarai. Denonsavus Konvenciją ir įsigaliojus pasitraukimui iš jos, Lietuvai nebeliks draudimo įsigyti, kaupti, o prireikus – ir panaudoti kasetinius šaudmenis. Pasak iniciatorių, tai leis padidinti Lietuvos Respublikos teritorijos gynybos efektyvumą ir bus kaip papildoma atgrasymo priemonė potencialiam agresoriui. Be to, bus galima vykdyti karių mokymą naudoti šias itin efektyvias karines teritorinės gynybos priemones vieniems ar veikiant kartu su sąjungininkais.

Krašto apsaugos ministro Lauryno Kasčiūno tvirtinimu, būtų labai klaidinga, jeigu valstybė, rengdamasi savo gynybai, iš karto pasakytų, kokio pajėgumo ji savo gynybai nenaudotų. „Be jokios abejonės, tokios konvencijos yra svarbios, kai visos šalys jų laikosi. Šiuo atveju problema yra tai, kad Rusijos Federacija, vykdanči agresiją prieš Ukrainą, turinti imperialistinių ambicijų, šių taisyklių nesilaiko. Tada, kai mes ratifikavome šią konvenciją ir prie jos prisijungėme, buvo kitoks laikmetis“, – Seimo posėdyje sakė ministras.

Kasetiniai šaudmenys yra labai efektyvi gynybos priemonė, nes jais galima ginti didelę teritoriją, jie padidina gynybos efektyvumą didelį plotą užimančių taikinių atžvilgiu. Iš NATO šalių, turinčių sieną su Rusija, tik Lietuva ir Norvegija yra Konvencijos narės. Prie šios konvencijos nėra prisijungusi JAV, taip pat kitos mūsų regiono sąjungininkės, su kuriomis glaudžiai planuojama bendra gynyba (Estija, Suomija, Latvija, Lenkija, Rumunija). ■

AR MŪSŲ VALSTYBĖ TURI NAUDINGŲ IŠKASENŲ?

■ Atkelta iš 2 p.

2) galimai geležies rūda (čia nenagrinėjame);

3) požeminis geriamasis ir mineralinis vanduo;

4) angliavandeniliai (nafta, dujos);

5) kaustobiolitai (akmens ir rudoji anglis);

6) naudingosios Žemės gelmių savybės. Tai ertmės arba struktūros, tinkamos įvairioms saugykloms;

7) geoterminė Žemės gelmių energija;

8) gruntų statiniams statyti arba įrengti po žeme geotechninės savybės.

Skaičiuojama, kad visų ištirtų Lietuvos žemės gėmėse slypinčių naudingųjų iškasenų, įskaitant ir požeminį vandenį, vertė siekia 17 mlrd. eurų (Valstybės duomenų agentūra, žr. 2024 m. liepos 17 d.).

Žemės gėmės prasideda nuo podirvio uolienų paviršiaus. Čia paplitusios paviršinės, t. y. negiliai, dažniausiai kelių dešimčių metrų gylyje slūgsančios, karjeruose lengvai prieinamos įvairių rūšių mineralinės žaliavos bei grėžniais imamas požeminis vanduo. Dėl tokių naudingųjų žemės savybių panaudojimo Vakarų Lietuvoje iškilo cementininkų miestas – Naujoji Akmenė. Dėl gėmėse esančių šaltinių, turinčių gydomybų savybių, susikūrė Druskininkų, Birštono ir Likėnų kurortinės vietovės. Permo klinčių atradėją, Lietuvos naujosios geologijos kūrėją akademiką Juozą Dalinkevičių Naujosios Akmenės miestas 2013 m. pagerbė įspūdingu paminklu.

Mineralinės žaliavos sudaro krašto statybinių medžiagų bazę. Tai – klintys ir opoka – cemento gamybai, kvarcinis smėlis – stiklo pramonei, molis plytomis ir kitiems statybos darbams, pavyzdžiui, iš molio statomiems namams. Statybinis smėlis ir žvyras, dolomito skalda kelių statybai – kasdienė statybų duona. Dar minimos durpės, gėlavandenė klintis arba sapropelis, gintaras. Turime džiaugtis, kad Lietuva savo teritorijoje turi šių naudingųjų iškasenų. Tai priimame kaip duotybę. Žinoma, šie išteklių nėra beribiai, tačiau išžvalgytų klodų atsargų, tvariai jas naudojant, užteks dešimtmečiams.

Šios žaliavos, remiantis parengtais projektais, iškasamos atviruose karjeruose. Stambūs, ilgai eksploatuojami telkiniai, išnaudojus jų išteklius, yra rekultivuojami, užpildomi vandeniu ir grąžinami į žemės ūkio apyvartą. Didieji karjerai yra Karpėnų – klin-



Geologų konferencijos dalyviai žingsniuojančio ekskavatoriaus kaušė Karpėnų karjere. A. Grigelio nuotrauka, daryta 2013 m. birželio 12 d.

čių, Šaltiškių – molio, Petrašiūnų – dolomito, Rizgonių – žvyro ir kt. Kai kuriuose iš jų yra naudojama įspūdinga kasybos technika, kaip antai, žingsniuojantis ekskavatorius UAB „Kalcitas“ Karpėnų karjere.

Lietuvoje neturime granitinės skaldos aukščiausios kategorijos kelių statybai, tad šias medžiagas tenka importuoti. Tačiau investuotojų laukia permo periodo anhidrito klodai, slūgsantys apie 300–340 m gylyje Vidurio Lietuvoje. Tai – statybinio akmens ir chemijos pramonės žaliava. Šio telkinio išteklių siekia 80 mln. kubinių metrų. Gavybą suprojektuota vykdyti šachtiniu būdu, nepažeidžiant gamtinės aplinkos.

Požeminiai vandenys

Kalbant apie požeminį vandenį, pirmiausia reikia pažymėti, kad žemėje jo yra įvairaus – tiek pagal chemines ir fizines savybes, tiek pagal panaudojimo poreikius ir galimybes. Be abejonės, svarbiausias yra tas vanduo, kurį galima naudoti gėrimui. Toks vanduo yra gėlas ir Lietuvos žemės gėmėse kaupiasi vandeninguose sluoksniuose, slūgsančiuose iki 200–300 m gylio. Giliau yra mineralizuotas vanduo, kurio mineralizacija (bendras ištirpusių mineralinių medžiagų kiekis), einant gilyn, vis didėja. Kilometro gylyje ir giliau šio vandens mineralizacija siekia šimtus gramų litre. Gėrimui šis vanduo netinka, tačiau gali būti panaudojamas

kaip mineralinis vanduo, balneologiniams, druskų gavybos ir kitiems tikslams.

Einant gilyn, kinta ir vandens temperatūra. Nustatyta, kad priklausomai nuo vietovės, kas 100 m ji pakyla 2–5 laipsniais ir 2–2,5 km gylyje pasiekia 70–80 °C. Aukščiausia temperatūra užregistruota Vilkyčių grėžinyje 1920 m gylyje ir siekia 87,8 °C. Tokių vandenį galima panaudoti ir energijos bei šilumos gavybos tikslams.

Lietuva yra turtinga tiek gėlo, tiek mineralizuoto požeminio vandens išteklių ir yra viena iš nedaugelio pasaulių šalių, kur gėrimui ir kitoms buities reikmėms naudojamas tik požeminis vanduo. Kiekvieną dieną Lietuvoje iš žemės išgaunama ir sunaudojama apie 0,35–0,4 mln. kub. m vandens, t. y. maždaug po 120–130 litrų kiekvienam Lietuvos gyventojui. Šiam kiekiui išgauti Lietuvoje įrengta ir veikia apie 2,5 tūkst. požeminio vandens vandenviečių, apie 40 tūkst. vandens gavybos grėžinių. Palyginimui: visame pasaulyje kiekvieną dieną sunaudojama apie 155 mln. kub. m požeminio gėrimui tinkamo vandens. Tai sudaro tik 3,4 proc. turimo gėlo vandens kiekio.

Remiantis naujausiais duomenimis, Lietuva galėtų iš požemio išgauti apie 3,7 mln. kub. m gėlo geriamo vandens per parą. Didesnė dalis šių prognozuojamų išteklių (daugiau kaip 60 proc.) yra pagrįsta specialiais skaičiavimais, t. y. įvertinti kaip eks-



Iš gelmių trykstantis geriamojo vandens šaltinis. (Iš A. Marcionio archyvo, 2024 m.)

ploataciniai A ir B kategorijose. Oficialiais Valstybės duomenų agentūros duomenimis, ištirti požeminio vandens išteklių vertinami apytiksliai 9 mlrd. eurų. Tai sudaro 15,7 proc. viso Lietuvos valstybės nacionalinio turto vertės. Prognozuojama, kad gamtiniai tokio vandens išteklių Lietuvoje yra dar kelis kartus didesni ir gali siekti apie 13 mln. kub. m per parą. Apskaičiuoti požeminio mineralinio vandens eksploataciniai išteklių Lietuvoje siekia apie 6 tūkst. kub. m per parą. Pastaruoju metu 40-yje vandenviečių kas parą išgaunama iki 500 kub. m mineralinio vandens.

Jungtinės Tautos perspėja, kad pasaulis susiduria su vis didėjančiu gėlo vandens trūkumu. Prognozuojama, kad jau 2030 m. gėlo vandens poreikis pralenks turimą pasiūlą. Pasaulio sveikatos organizacija praneša, kad jau dabar geriamojo vandens trūksta apie 40 proc. žmonijos. Šių prognozių kontekste Lietuvos gėlo požeminio vandens išteklių svarba ir kaina įgauna dar didesnę vertę. Juos privalome saugoti ir tausoti.

Angliavandeniliai

Angliavandeniliai yra paplitę Vakarų Lietuvoje. Tai keliolika naftos telkinių kambro periodo uolienose ir gamtinės dujos, susitelkusios silūro periodo graptolitinių juodų skalūnų 1000 m storio sluoksnyje. Nafta atrasta 1968 m. Pietų Šiuparių grėžinyje ir po kelerių metų pradėta eksploatuoti. Lietuvos nafta – mažai sierainga, geros kokybės, tačiau telkinių tektoninės sąlygos yra gana sudėtingos. Produktivūs smiltainio klodai slūgsa 1200–1500 m gylyje. Šių telkinių išteklių – menki ir jau dabar yra beveik išnaudoti. Galimos stambios naftingų uolienų

■ Nukelta į 5 p.

AR MŪSŲ VALSTYBĖ TURI NAUDINGŲ IŠKASENŲ?

■ Atkelta iš 4 p.

struktūros slypi po Lietuvos Baltijos jūros dugnu. Čia reikia valstybinių paieškos žvalgomųjų tyrimų, bet vargu ar artimoje ateityje valstybės biudžetas imtųsi į tai investuoti.

Skalūninių dujų yra Vakarų Lietuvos silūro sluoksniuose. Apie tai liudija to paties baseino tyrimai Šiaurės rytų Lenkijoje. Prieš dešimtmetį būta sumanymo galimo investuotojo lėšomis gręžti Pagėgių apylinkėse paieškos gręžinį, tačiau, visuomenei labai prieštaraujant, to buvo atsisakyta. Taigi, nei gręžinių, nei žinių. Kita vertus, Lietuvoje tokiam verslui plėtoti būtų per mažai žemės plotų, todėl ši idėja bent kol kas nesvarstoma.

Kaustobiolitai (akmens anglis, rudoji anglis) Vakarų Lietuvoje, Papilės apylinkėse buvo tyrinėti dar XIX a. 4-ajame dešimtmetyje, aptikus anglių nuosėdų apraiškų Ventos upės baseine Lietuvoje ir Latvijoje. Tuo metu verslui tinkamų išteklių nerasta, todėl tyrinėjimai toliau nebuvo tęsiami.

Inžinerinė geologija yra tarpinė sritis

tarp geologijos ir statybos, kuri naudojami gruntų mechanikos ir geotechnikos metodais. Šiais tyrimais matuojama grunto dalelių sankiba ir kiti koeficientai, nusakantys molekulinį dalelių gravitacinio ryšio būvį ir galimą atsparumą fiziniams apkrovoms. Inžineriniai geologiniai tyrimai yra įstatymais privalomi atlikti visiems bet kokių statinių projektavimo objektams.

Naudingosios žemės gelmių savybės taip pat yra jau minėta geoterminė energija bei gelmių ertmės ir struktūros, tinkamos saugykloms ir slėptuvėms įrengti. Tai tampa itin aktualu XXI a. poindustriniu laikotarpiu. Tačiau Lietuvoje atliktos požeminių struktūrų paieškos dujų saugykloms įrengti arba laidoti radioaktyvias Ignalinos AE atliekas teigiamą rezultatą kol kas nedavė, tačiau pradėjus eksploatuoti anhidrito kodus, išimtoje ertmėse atsirastų galimybės amžinai saugoti pramoninės veiklos atliekas.

Geoterminė žemės gelmių energija, greta atominių ir hidroelektrinių, yra itin svarbi energijos rūšis, tik reikia mokėti ją suval-

dyti. Vakarų Lietuvos geoterminė anomalija formuoja aukštą geoterminio vandens temperatūrą jau 1000–1100 m gylyje. Todėl, pasinaudojus Danijos fondų subsidija, buvo pastatyta Klaipėdos bandomoji geoterminė jėgainė, kuri pradėjo tiekti šilumą Klaipėdai. Tačiau šiai specifinei gamybai plėtoti neturėjome kvalifikuotų specialistų. Dėl valdymo trūkumų jėgainės veikla ėmė strigti ir galiausiai buvo sustabdyta. Manoma, kad esantys gręžiniai ir jėgainės įrenginiai gali būti panaudoti Klaipėdos universiteto moksliniams tyrimams.

Lietuvoje plėtojama ir vadinamoji seklusios geotermijos sritis, kai iš gręžinių, siekiančių iki kelių šimtų metrų gylio, paimama žemės sluoksnių šiluma, siekianti iki 40 °C, kuri naudojama administraciniams ir gyvenamiesiems pastatams šildyti. Šio metodo trūkumas – didelis elektros energijos imlumas.

Baigiamosios pastabos

Lietuvos žemės gelmių turtų visumą

įteisina Gelmių įstatymas, nustatantis ūkio subjektų veiklos reglamentus šioje srityje. Įstatyme numatytų reikalavimų vykdymo priežiūrą ir ūkio subjektų veiklos kontrolę atlieka Aplinkos ministerija per jai pavaldžią Lietuvos geologijos tarnybą. Geologijos specialistus rengia Vilniaus universitetas. Mokslinius tyrimus atlieka ir valstybinis mokslo tyrimo institutas – Gamtos tyrimų centras. Taikomosios geologijos poreikius užtikrina verslo įmonės, susivienijusios į Geologijos įmonių asociaciją.

Respublikos geologų bendruomenė puoselėja gražias profesijos tradicijas, yra motyvuota ir susitelkusi. Geologija, kaip rodo mūsų pateikta informacija, yra svarbi sudėtinė krašto ūkinės veiklos sritis, tačiau šios šakos ir atitinkamos mokslo srities valdymo modeliai pagal nūdienos iššūkius atrodo atsilikę ir laukiantys reformų. Apie autorius: Algimantas Grigelis yra Lietuvos mokslų akademijos akademikas; Antanas Marcinonis – aukštos kvalifikacijos geologas, UAB „Grotta“ direktorius. ■

UNIVERSITETŲ NAUJOVĖS

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Ukrainos teisės centras



Doc. dr. Indrė Isokaitė-Valužė

2022 m. vasario 24 d. prasidėjusi ir iki šiol tebesitęsianti Rusijos atvira agresija prieš Ukrainą palietė ne tik kiekvieną Ukrainos šeimą, bet ir Europos akademinę bendruomenę. Bėgdami nuo karo, į Lietuvą atvyko tūkstančiai pabėgėlių, tarp kurių yra ir dėstytojai, mokslininkai ir studentai. Siekiant sudaryti jiems sąlygas tęsti studijas ir akademinę veiklą, Vilniaus universiteto Teisės fakultete jau po mėnesio buvo įsteigtas Ukrainos teisės centras. Šis Centras suteikė galimybę Ukrainos dėstytojams toliau dirbti mokslo ir studijų srityje, o studentams tęsti studijas Vilniaus universiteto (VU) Teisės fakultete, tokių sąlygų nebelikus karo niojojamoje Ukrainoje. Tokia galimybė jau pirmaisiais Centro veiklos metais pasinaudojo dešimtys Ukrainos akademinės bendruomenės narių, dėstančių arba studijuojančių VU Teisės fakultete ir šiandien.

Stiprėjant VU Teisės fakulteto ir Ukrainos universitetų mokslininkų bendradarbiavimui, 2023 m. garsioje leidykloje išleista



Bendradarbiavimo memorandumo pasirašymas akademinų metų pabaigos iškilnėse Lvive 2024 m. liepos 16 d. Iš kairės: VU Teisės fakulteto Ukrainos teisės centro vadovė doc. dr. Indrė Isokaitė-Valužė, fakulteto dekanas doc. dr. Haroldas Šinkūnas, prof. Mykhailo Mykivich

kollektivinė monografija „The Challenges and Opportunities in Law: Ukrainian Case under the Conditions of War“. Ilgainiui Centro veikla darėsi vis aktyvesnė: organizuojami tarptautiniai mokslo renginiai, užsienio mokslininkų vizitai, paskaitos, seminarai ir kt. Centro vadovė doc. dr. Indrė Isokaitė-Valužė skaito paskaitas ir veda kitus mokomuosius užsiėmimus Ukrainos studentams. Su Rusijos agresija Ukrainoje susijusius klausimus ji nagrinėja tarptautinėse kon-

ferencijose, rengia straipsnius, komentarus žiniasklaidos priemonėms. Centro vadovės pavaduotoja dr. Kateryna Latysh vykdo VU laimėtą projektą pagal Europos Komisijos programą „MSCA4Ukraine“, renka, nagrinėja ir pristato Rusijos nusikaltimų Ukrainoje įrodymus.

VU Teisės fakultetas, bendradarbiaudamas su Ukrainos parlamento (Aukščiausiosios Rados) Mokymų ir tyrimų skyriumi, su kuriuo pavasarį buvo pasirašytas bendradar-



VU Teisės fakulteto Ukrainos teisės centro vadovės pavaduotoja dr. Kateryna Latysh

biavimo memorandumas, šį pusmetį aktyviai skatino atvirojo mokslo politikos kryptį, skleidamas ir populiarindamas Europos Sąjungos teisės idėją Ukrainos visuomenei bei Ukrainos parlamento nariams. Pirmąjį pusmetį vykdytas mokymų ciklas, skirtas Ukrainos teisės sistemos harmonizavimui, padedant Ukrainai pasirengti narystei Europos Sąjungoje. Šiuose užsiėmimuose dalyvavo daugiau nei 150 Ukrainos parlamentarų ir Ukrainos Aukščiausiosios Rados darbuotojų.

Prieš savaitę įvykusio vizito Lvive metu pasirašytas VU Teisės fakulteto ir Lvivo nacionalinio Ivano Franko universiteto Tarptautinių santykių fakulteto bendradarbiavimo memorandumas. Tai yra ne tik reikšmingas partnerystės įtvirtinimas, bet ir gairės Centro veiklos plėtrai. ■

Specialiųjų pedagogų rengimo centras Šiaulių akademijoje

Ilgametės mokytojų ir specialiųjų pedagogų bei logopedų rengimo tradicijas turinti Vilniaus universiteto (VU) Šiaulių akademija šiuos specialistus rengia moderniaame Pedagogų rengimo centre. Ugdomo ekspertės pasakoja, kokios srities

specialistai šiuo metu yra itin paklausūs ir kaip atrodo jų mokymasis. Šiame centre organizuojamos studijos užtikrina būtinas sąlygas mokytojų kvalifikacijai kelti ir naujų specialistams rengti.

Edukologijos instituto docentė Irena

Kaffemanienė teigia, kad akademijoje rengiami itin reikalingi specialistai – specialieji pedagogai ir logopedai: „Esminiai specialiosios pedagogikos ir logopedijos studijų Vilniaus universiteto Šiaulių akademijoje bruožai – tai studijų inovatyvumas ir aplinkos įvairovė,

tarptautiškumas ir tarpdiscipliniškumas. Būsimieji specialistai mokosi profesionaliai teikti specialiąją pedagoginę ir logopedinę pagalbą, taikyti įvairius pagalbos modelius, mažinančius atskirtį ir užtikrinančius

■ Nukelta į 6 p.

Specialiųjų pedagogų rengimo centras Šiaulių akademijoje

■ Atkelta iš 5 p.

sėkmingą patirtį įtraukiojo ugdymo aplinkoje. „Ekspertės teigimu, specialiojo pedagogo ar logopedo specialybę besirenkantys asmenys nebijo iššūkių, moka dirbti kūrybiškai ir nestandartiškai, nes darbas reikalauja gebėti ugdyti kitaip besimokančiuosius: perprasti jų mokymosi specifiką, sugebėti išvelgti jų stiprybes, o ne vien negalią, kurti pozityvią įtraukiojo ugdymo aplinką ten, kur susitinka įvairių gebėjimų vaikai.

„Šių specialistų poreikis yra tikrai didelis. Iš mokyklų sulaukiame daug prašymų rekomenduoti šios srities specialistų, pasiūlymų įdarbinti dar studijuojančius. Siekiame, kad būsimieji specialieji pedagogai ir logopedai įgytų ne tik teorinių žinių, bet ir praktinių įgūdžių identifikuoti įvairius sutrikimus dar ankstyvame amžiuje, gebėtų atpažinti ir tenkinti vaikų specialiųjų ugdymosi poreikius, padėtų jiems sklandžiai įsilieti į ugdymo procesus bendrojo ugdymo mokyklose“, – sako Edukologijos instituto docentė Margarita Jurevičienė.

Rengiant specialiųjų pedagogus ir logopedus, teorinės žinios nuolat siejamos su praktine veikla. Baigęs studijas, specialusis pedagogas turi tikėti savo gebėjimu ugdyti ypatingus vaikus, todėl studentai nuo pirmo kurso supažindinami su praktine darbo dalimi ir yra mokomi pažinti mokinių mokymosi ypatumus, suprasti, kad viename ar kitame gyvenimo etape jiems gali prireikti skirtingos pagalbos, gebėti identifikuoti jų poreikius ir pagal tai projektuoti ugdymo procesą. „Mes, dėstytojai, stengiamės, kad studentai lankytųsi įvairiose ugdymosi įstaigose, kur mokosi vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių. Pratybose studentai turi galimybę mokytis modeliuoti įvairias situ-



Specialiųjų pedagogų rengimo centras VU Šiaulių akademijoje

acijas ir taikyti ugdymo modelius realiose aplinkose“, – pasakoja doc. M. Jurevičienė.

Suprasti vaikus mokomasi laboratorijose

VU Šiaulių akademijos Pedagogų rengimo centre veikia dvi laboratorijos – specialiosios pedagogikos ir logopedijos, kuriose studentai gali praktikuotis pažinti įvairius mokinių specialiųjų ugdymosi poreikių niuansus. „Naujojoje specialiosios pedagogikos laboratorijoje dauguma priemonių yra orientuotos į autizmo studijas, – sako doc. M. Jurevičienė. – Mokantis ugdyti vaikus, dėl autizmo turinčius bendravimo sunkumų, reikalingos specialios metodikos ir specifinės ugdymo bei nusiraminto priemonės. Studentai turi galimybę tyrinėti autizmo spektro ir elgesio sutrikimų turinčių vaikų ugdymosi ypatumus ir galimybes, išbandyti specialiasias ugdymo priemones.“ Šioje laboratorijoje būsimieji pedagogai mokosi organizuoti ugdymą tiek individualiai, tiek grupėse. Čia naudojami modernūs, lengvai transportuojami stalai, kurie leidžia pasirinkti priimtina būdą mokytis. Studentai mokosi tiksliai parinkti mokiniui tinkamiausias ugdymo priemones.

Pasak doc. M. Jurevičienės, tai yra erdvė,



Metodinės pratybos

kur teorinės žinios taikomos praktiškai. „Čia turime daug įvairiausių priemonių vienai ar kitai sensorinei sistemai ugdyti. Todėl studentai turi galimybę tyrinėti, kokios priemonės vienu ar kitu atveju gali būti naudingiausios. Laboratorijoje jie kuria vizualizacijas, projektuoja vizualines zonas. Tai tarsi bandomoji versija, kuri leidžia suprasti, kaip ugdyti mokinius, atsižvelgiant į jų individualius ugdymosi ypatumus, ir vėliau tai pritaikyti realioje ugdymo aplinkoje“, – sako ekspertė.

„Logopedijos laboratorijoje sukaupta didelė modernių logopedinių priemonių įvairovė padeda studentams susipažinti su kalbėjimo, balso ir rijimo sutrikimais ir juos įveikti. Naudodamiesi logopediniais prietaisais ir kompiuterių programomis, studentai turi galimybę mokytis įvertinti vaikų ir suaugusiųjų kalbos, kalbėjimo, balso ir rijimo sutrikimus, taikyti šias priemones praktiškai, stebėti pokyčių dinamiką. Taip studentai įgyja visapusišką logopedinę pagalbą“, – pasakoja lektorė Ingrida Kurmanskienė.

VU Šiaulių akademijos Edukologijos instituto asistentė dr. Simona Daniutė paaiškina, kad vienos priemonės yra skirtos vaikų kalbėjimui ir kalbai, pažintinėms funkcijoms

įvertinti, pavyzdžiui, greito automatinio vardijimo, fonologinės sistemos vertinimo ar diagnostiniai artikuliacijos ir fonologijos vertinimo testai. Kitos priemonės yra skirtos nepakankamiems kalbiniams gebėjimams ugdyti. „Esame įsigiję tiek tradicinių (pūtimo žaidimas su kliūtėmis, pasakų kortelių rinkinys), tiek inovatyvių edukacinių priemonių (įrašantis kalbos / atsakymų mygtukas su LED funkcija, BRAIN-BOY prietaisas ir t. t.). Kai kurios priemonės leidžia kompensuoti kalbėjimo ir kalbos sutrikimus. Pavyzdžiui, skaitymo sunkumus kompensuojantys akiniai LEXILENS“, – vardija dr. S. Daniutė.

Pedagogo darbas – nuolatinis asmenybės tobulėjimas

Doc. M. Jurevičienė sako, kad būsimi specialieji pedagogai yra sveikos, laimingos visuomenės pagrindas. Tai specialistai, kurie bendrauja ne tik su specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais vaikais, bet ir su mokytojais, mokinių tėvais. „Didžiausias apdovanojimas specialiajam pedagogui – matyti, kaip individualiai parinktos ugdymo priemonės ir metodai padeda vaikui tobulėti, kad gebėtų kokybiškai gyventi visuomenėje, tapti jos visaverte dalimi. Tai suteikia jėgų tobulėti ir pačiam specialistui“, – pabrėžia ekspertė. „Užtikriname sąlygas dėstytojams ir studentams aktyviai bendradarbiauti su socialiniais partneriais, stipriname esamus ir kuriame naujus socialinius tinklus. Mūsų laboratorijos skirtos ne tik inovatyvioms, tyrinėjimu grįstoms studijoms, bet ir specialiųjų pedagogų bei logopedų kvalifikacijai tobulinti“, – priduria doc. I. Kaffemanienė.

Parengta pagal Vilniaus universiteto pranešimą

MINTYS APIE ATEITIES SPECIALISTŲ KVALIFIKACIJĄ

Įgūdžiai, būtini ateities specialistams Pokalbis su Vilniaus universiteto Kauno fakulteto mokslininkais



Doc. Giedrius Romeika

Automatizuotos darbo vietos, dirbtinis intelektas ir kitos pažangios technologijos keičia ne tik asmeninį, bet ir profesinį gyvenimą. Vilniaus universiteto (VU) Kauno fakulteto dekanas doc. Giedrius Romeika sako, kad jau dabar informacinių technologijų įgūdžiai reikalingi devyniose iš dešimties darbo vietų. Artimiausioje ateityje perspektyvus darbuotojas privalės mąstyti kritiškai, turėti tarpdisciplininių kompetencijų, lankstumo ir labai domėtis pasirinkta sritimi. Tad kokios šešios savybės yra būtinos, beldžiantis į darbdavio duris?

Skaitmeninis raštingumas

„Šiuolaikinis specialistas turi būti ne tik savo srities profesionalas, bet ir nuolat stebėti rinką, sekti tendencijas ir socialines aktualijas. Vaizdo įrašų ir socialinių tinklų amžiuje

skaitmeninis raštingumas yra kaip niekad svarbus, norint auditorijai tiksliai perduoti žinutę ir tai atlikti įtaigiai bei aiškiai, vartojant taisyklingą kalbą, pasitelkiant tiek tekstą, tiek vaizdo elementus“, – pasakoja dekanas ir marketingo technologijų studijų programos dėstytojas doc. G. Romeika.

Skaitmeninių kompetencijų sąrašo viršūnėje – marketingo pagrindai, IT ir komunikacinių technologijų išmanymas, gebant įvertinti tinklalapio patogumą ir dizainą, su verslo strategija susijusi verslo žvalgyba ar skaitmeninė strategija, su asmeninėmis kompetencijomis siejamas strateginis kūrybiškumas. Nuo įgūdžių neatsiejamas ir „Excel“ programos išmanymas, mobiliosios rinkodaros paieškos sistemų marketingo (SEM) įgūdžiai bei kt.

Kritinis mąstymas

„Kiekvienas pasirinkimas kainuoja. Jei jaunas žmogus geba kritiškai įvertinti gautą naudą ir tai, kas bus prarasta, priėmus vienokį ar kitokį sprendimą, vadinasi, jis pagrįstai pasveria savo pasirinkimą. Visi esame skirtingi ir savaip įsivaizduojame pasaulį, net ir tai, kaip norėtume mokytis ar mokytis. Todėl mano, kaip dėstytojos, uždavinys yra stengtis, kad kuo didesnė dalis studentų per užsiėmimus jaustųsi gerai, klausytųsi ir

girdėtų, nebijotų klausti, norėtų „išsivelti“ į diskusijas, priimtų net ir ne visada teisingus sprendimus, bet neprarastų užsidedimo tyrinėti ir gebėtų greitai prisitaikyti prie šiandienos pokyčių“, – sako ekonomikos ir vadybos studijų programos dėstytoja doc. Ilona Kiaušienė.



Doc. dr. Ilona Kiaušienė

Gilios ekonomikos žinios leidžia objektyviai nuspręsti, kokia veikla naudingiausia užsiimti, kaip užsidirbti ir kaip išleisti savo uždirbtus pinigus, kiek laiko skirti darbui, kiek – poilsiui ir pan. Be to, ekonomikos žinios padeda suprasti, kaip dirba valdžia, ar efektyviai naudojami valstybės finansai, kodėl priimami vienokie ar kitokie sprendimai, kokios yra ekonomikos perspektyvos, koks jų poveikis žmonėms ir visos visuomenės gerovei bei gyvenimo kokybei.

Reaktyvus sprendimų priėmimas

Apie automatizavimo, dirbtinio intelekto ir technologijų keliamą grėsmę darbo rinkai kalbama nuolat. Finansų analitikos studijų programos dėstytojas doc. Mantas Valukonis sako girdintis kolegų nuogastavimus, kad finansų sektorių naujosios technologijos gali pakeisti iš esmės, tačiau jis dėl to jaučiasi ramus, nes įvairiems technologiniams sprendimams priimti ir pritaikyti yra reikalingas žmogus. „Dirbtinis intelektas, žinoma, keis darbo specifiką finansų sektoriuje, bet aš tai labiau matyčiau kaip pagalbą darbuotojams, o ne kaip grėsmę“, – sako doc. M. Valukonis.



Doc. dr. Mantas Valukonis

Patirtis rodo, kad karjerą finansų srityje pradėti galima dar studijuojant, o baigus

MINTYS APIE ATEITIES SPECIALISTŲ KVALIFIKACIJĄ

Igūdžiai, būtini ateities specialistams

Pokalbis su Vilniaus universiteto Kauno fakulteto mokslininkais

■ Atkelta iš 6 p.

finansų analitikos bakalauro studijas – dirbti analitika finansų ar kitose įmonėse. „Svarbiausia – nuolatinis domėjimasis, nes finansų rinka keičiasi labai greitai. Galima išmokti vertinimo metodų ir modelių, bet būtina nuolat sekėti ir finansines naujienas, suprasti kontekstą“, – aiškina dėstytojas.

Kaip vieną esminių privalumų, studijuojant VU, jis įvardija galimybę naudotis „Bloomberg“ terminalu. Tai – sistema, kuri suteikia prieigą prie duomenų apie įvairias turto klases: akcijas, obligacijas, valiutas, žaliavas ir derivatyvus. Terminalas turi daugiau nei 80 funkcijų, o tai leidžia atlikti nuodugną fundamentinę analizę mažinant tyrėjo laiko sąnaudas.

Kūrybiškumas

„Lieka vienintelė takoskyra tarp žmogaus ir technologijų – kūrybiškumas. Pažangių technologinių sprendimų nuolat daugėja ir nebūtinai būsimieji pirmi, kurie jus perpras, tad ateičiai turime ruoštis jau dabar“, – įsitikinęs informacijos sistemų ir kibernetinės saugos studijų programos dėstytojas doc. Kęstutis Driaunys.



Doc. dr. Kęstutis Driaunys

Anot jo, būtina įvertinti ne tik technologinės pažangos naudą, bet ir kylančias grėsmes, kai technologijomis naudojamasi neteisėtai tikslais. Skaitmeninių viešųjų paslaugų srityje šalies rezultatai yra itin



Vilniaus universiteto Kauno fakultetas

geri – 2022 m. skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indekso duomenimis, Lietuva užima 14 vietą tarp 27 Europos Sąjungos valstybių narių. Šis indeksas vertina platų spektrą įvairių skaitmeninių saugumo aspektų – nuo asmens duomenų apsaugos iki finansinių sandorių saugumo. Vis dėlto svarbūs yra ne tik įrankiai, bet ir žmonių igūdžiai jais naudotis. „Vis daugiau veiklų persikelia į virtualią erdvę, tad žmonių supratimas apie saugumą internete tampa svarbus ne vien asmeniniu, bet ir nacionaliniu lygmeniu. Svarbu ne tik techninės saugos priemonės. Auga ir incidentų valdymo, atsparumo dezinformacijai ir visuomenės švietimo svarba“, – aiškina dėstytojas.

Vertimas į universalią kalbą

Plečiantis paslaugų sektoriui, vis aktualesnis tampa jo pritaikomumas skirtingoms platformoms, kalboms, kultūroms ir žmonių sugebėjimams. Būtinai atsakingas požiūris tiek į klasikinį vertimą iš vienos kalbos į kitą, tiek į specializuotą, kai audiovizualinis turinys pritaikomas žmonėms su sensorine negalia. „Vertėjas turi ne tik tiksliai įvardyti tam tikrą vaizdinį, bet ir būti nešališkas, komentarais neprimesti savo nuomonės, nevertinti, apgalvoti, kad žodžiai neįžeistų. Pavyzdžiui, aprašant vaizdus neregiam, reikia objektyvumo, atidumo, jautrumo žodžiui, kad asmuo, įsijungęs filmą ar žiūrėdamas spektaklį, iš garsinio vaizdavimo komentarų kuo aiškiau ir lengviau įsivaizduotų, kas vyksta“, – sako audiovizualinio vertimo studijų programos dėstytoja dr. Laura Martinkutė.



Dr. Laura Martinkutė

„Kruopštumas, analitinis mąstymas, jautrumas detalėms, intuityvus kalbos pajautimas ir polinkis į technologinį pažinimą. Audiovizualinio vertimo vertėjas turėtų mėgti kiną, teatrą, vaizdo žaidimus, gebėti tuos audiovizualinio meno produktus analizuoti, nepatingėti ieškoti tinkamiausio vertimo teksto varianto, o kartu ir daugiau sužinoti apie pasaulį ir tam tikras jo sritis“, – aiškina dėstytoja. Su studentais ji dažnai diskutuoja ne tik apie specifinių žinių reikalaujančius dalykus, bet ir apie tai, kaip kuo tiksliau aprašyti žmogų, pastatą ar daiktą. Tą patį dalyką skirtingi žmonės gali matyti ir vertinti skirtingai, bet atliekant garsinį vaizdavimą reikia kaip įmanoma labiau atsiriboti nuo subjektyvių vertinimų ir ieškoti universalios tiesos.

Gebėjimas komunikuoti

Prieš kelerius metus amerikiečių atlikti menininkų žinomumo tyrimai parodė, kad apie 95 proc. visų menininkų taip ir lieka nežinomi platesnei auditorijai. Įdomu tai, kad jų žinomumas visiškai nepriklauso nuo jų talento. Pasirodo, svarbiausia žinomumo sąlyga – gebėjimas efektyviai komunikuoti, įsilieti į įvairius informacinius burbulus. „Šis pavyzdys įrodo, kad šiuolaikinis žmogus kaip niekad anksčiau yra priklausomas nuo komunikacijos, jos efektyvumo“, – sako lietuvių filologijos ir reklamos studijų programos dėstytojas Saulius Keturakis.



Prof. Saulius Keturakis

„Medijų turinys – kalbos, straipsniai, socialinių tinklų svetainės, reklamos ir skelbimai – siekia atkreipti jūsų dėmesį, įtikinti jus mąstyti ar elgtis tam tikru būdu. Būtent retorika tiria, kaip tekstai ir vaizdai veikia žmonių mintis, jausmus ir veiksmus. Mūsų studentai nagrinėja kultūrinę, socialinę, politinę skaitmeninės žiniasklaidos reikšmę, o gautos žinios suteikia įrankius daryti įtaką kitiems ir geriau suprasti, kada ir kaip įtaką jums daro kiti“, – aiškina VU Kauno fakulteto dėstytoja doc. Eglė Gabrėnaitė.



Doc. dr. Eglė Gabrėnaitė

Ji atkreipia dėmesį, kad intensyvi skaitmeninių ir tinklinių komunikacijos technologijų skverbtis skatina iš naujo atsakyti į, rodos, savaime suprantamus klausimus: Kas yra tekstas? Ar tradicinė retorika gali efektyviai veikti skaitmeninėje terpėje? Kokie paveikiosios komunikacijos instrumentai kuria efektyvų ir efektingą dialogiškumą? ■

ABSOLVENTŲ PATIRTYS

Nebūsi geras specialistas, jeigu tau neįdomus pasirinktas kelias

2023 m. Vilniaus klubo mokslo premija už Vilniaus miestui skirtą studento mokslo darbą – tokį įvertinimą pelnė Vilniaus universiteto (VU) geografijos magistrantūros studijų alumnė Raminta Povilaitytė. Savo studijų kelią pradėjusi nuo finansų studijų, po dvejų metų Raminta suprato, kad tai nėra jos pašaukimas, o studijuodama Chemijos ir geomokslų fakultete atrado savo bendruomenę ir įgijo įdomios patirties. Šiuo metu R. Povilaitytė yra geografinių informacinių sistemų (GIS) produktų vadovė „Hnit-Baltic“, pirmajame GIS įmonėje Baltijos šalyse.

Karjeros posūkis: nuo finansų iki geografijos

Raminta Povilaitytė, kaip ir daugelis, svarstė, kokį kelią pasirinkti po mokyklos.

Išankstinių svajonių neturėjo, tad paklaūse aplinkinių, kurie siūlė stoti ten, kur didelės galimybės ir geri atlyginimai. „Finansai tuo metu pasirodė ant bangos, matematika irgi gerai sekėsi, bet pasimokiau ten dvejus metus ir supratau, kad tai nėra tas dalykas, kuris mane tikrai domintų ateityje. Suvokiau, kad nebūsi geras specialistas, jeigu tau neįdomus pasirinktas kelias. Todėl atsigrežiau į geografiją, kuri man visą laiką labai patiko ir buvo labai įdomi. Bet geografija, deja, yra apipinta stereotipais, kad baigus studijas daug perspektyvų nėra. Aš surizikavau, galvojau, kad svarbiau daryti tai, kas patinka, įdomu“, – apie lemtingą karjeros posūkį pasakoja Raminta.

Anot pašnekovės, VU geografi turi nuostabią bendruomenę: tiek studentai, tiek dėstytojai priima šiltai, todėl baigęs stu-

dijas jautiesi kupinas įvairiausių patirties: „Geografija suteikia kompleksinį ir holistinį požiūrį į pasaulį apskritai. Ji apima viską – nuo žmogaus iki gamtos. Mes į viską žiūrime plačiomis akimis. Manau, kad tai yra pats geriausias dalykas, kurį išsinešiau iš studijų, nes sprenddamas tam tikras problemas darbe imi matyti situaciją plačiau nei, pavyzdžiui, siauresnių sričių specialistai.“

Baigiamasis darbas apdovanotas mokslo premija

Pirmaisiais magistrantūros metais Raminta gavo užduotį parengti bendrąjį planą vienai iš Vilniaus seniūnijų pagal socialinės ir demografinės aplinkos temą. Tuo metu studentė, nagrinėdama dabartinę didžiųjų miestų būklę bendruosiuose planuose, pa-

stebėjo, kad nėra būdo, leidžiančio pamatyti bendrą gyventojų poveiklį mieste, siekiant suprasti, kokie žmonės gyvena tam tikroje aplinkoje.

Taip gimė unikali baigiamojo darbo tema. Ji pasakojo: „Aš pradėjau galvoti, kaip apibendrinti visą informaciją, kaip sukurti žmogaus portretą, leisiantį suprasti, ko jam trūksta, su kokiais problemomis susiduria tie žmonės ir kokių planavimo sprendimų jiems reikėtų. Mes, geografi, dažnai naudojame geografines informacines sistemas, kurios leidžia atlikti galias erdvinės analizės, taikant įvairiausias analizės metodus. Būtent tokių įvairių žinių kombinavimas leido ir man pačiai, ir, pasirodo, daugeliui pasiekti įdomų rezultatą.“

R. Povilaitytė save laiko visiškai praktike, ■ Nukelta į 8 p.

ABSOLVENTŲ PATIRTYS

Įgijus antrą aukštojo mokslo diplomą

Įšbandžiusi ne vieną sritį gyvenime – nuo aktorystės iki nuosavo verslo kūrimo – socialinių tinklų turinio kūrėja, rašytoja Beata Tiškevič su pagyrimu baigė psichologijos bakalauro studijas Vilniaus universiteto (VU) Filosofijos fakultete. Tai antras pagal dydį šio universiteto fakultetas, šiuo metu jungiantis penkis institutus: Azijos ir transkultūrinių studijų, Filosofijos, Psichologijos, Sociologijos ir socialinio darbo bei Ugdymo mokslų. Diplomai birželio 26 d. įteikti 514 bakalaurų ir magistrų.

Studijų baigimo proga Beata Tiškevič papasakojo, kodėl, būdama diplomuota aktorė, socialinių tinklų turinio kūrėja, rašytoja, nutarė įgyti ir psichologo profesiją. Ji teigė, kad šią svajonę turėjusi dar nuo šeštos klasės: „Paskutinėse klasėse netgi turėjau korepetitorių, kad gerai išlaikyti matematikos egzaminą, tačiau baigdama mokyklą spontaniškai sumaniau stoti į aktorinį ir man pavyko. Bet planai apie psichologijos studijas pasivydavo knygomis, rengiamais socialiniais projektais, sutiktais psichologais, kol galiausiai, turėdama daugiau galimybių, apsisprendžiau įgyvendinti ir šiuos planus. Mane visada domino žmogaus veikimo principai, vidinis pasaulis. Idealistiškai pasvajojau, kad žmogaus kančių šioje žemėje būtų mažiau. Psichologo profesija tikrai atspindi šiuos poreikius <...>. Norėčiau padėkoti mano bakalauro tyrimo vadovei dr. Vitai Mikuličiūtei, kurios palaikymas ir žinios padėjo sėkmingai baigti studijas ir apginti darbą maksimaliu įvertinimu. Niekada nepamiršiu profesorės dr. Romos Jusienės vedamų šei-



VU absolventė Beata Tiškevič. Justino Auškelio nuotr.

mos psichologijos paskaitų – jų metu įgytos žinios lydės mane visą gyvenimą.

Džiaugiuosi, kad turėjau proga atlikti praktiką Filosofijos fakulteto Psichotraumatologijos centre. Ten dirbantys mokslininkai labai draugiškai priėmė mane į savo komandą ir supažindino su jų vykdomais prasmingais tyrimais. Kitos praktikos metu dr. Virginijos Klimukienės dėka galėjau susipažinti su tuo, kaip veikia Lietuvos kalėjimai, pabendrauti su darbuotojais ir nuteistaisiais. Ši praktika mane labai praturtino ir pagilino suvokimą apie įvairių žmonių gyvenimo patirtis.“

– **Kokį tyrimą atlikote, rengdama baigiamąjį darbą? Kodėl rinkotės būtent tokią temą?**

– Vadovaujama dr. V. Mikuličiūtes, atlikau tyrimą „Kūno pozityvumo“ tendencijos socialiniame tinkle „Instagram“, jų įtaka jaunų moterų kūno vaizdui, emocijoms ir savęs vertinimui. Ši tema jungia kelias mane dominančias sritis. Pirmiausia – sparčiai populiarėjančią skaitmeninę psichologiją, kuri tiria socialinių tinklų ir to, kas vyksta virtualioje erdvėje, poveikį psichikos sveikatai. Mano tyrimas apima kūno vaizdo temą, kuri yra aktualus šių laikų psichikos sveikatos rodiklis. Tyrimai rodo, kad socialinis tinklas „Instagram“ dėl gausybės moterų kūno vaizdų, lieknumo kulto populiarėjimo yra siejamas su moterų nepasitenkinimu savo kūno išvaizda, kuris yra moterų depresijos ir valgymo sutrikimų rizikos veiksnys.

Kadangi esu aktyvi socialinių tinklų turinio vartotoja ir kūrėja, savo socialinio tinklo „Instagram“ paskyroje turiu daugiau negu 120 tūkst. sekėjų, jaučiu, kad patiriu šį virtualų pasaulį iš vidaus su visais jo niuansais. Man įdomu pažvelgti į tai iš mokslinės perspektyvos.

– **Labai šiltai atsiliepiate apie savo kurso draugus, vadinat juos neeiliniais žmonėmis. Ar buvo smagu studentauti?**

– Su kurso draugais studijavome psichologijos programą, skirtą jau turintiems aukštąjį išsilavinimą. Šios programos tempas kelia iššūkių, o dauguma mūsų yra dirbantys žmonės, turintys šeimas ir įvairių įsipareigojimų. Studijuojant teko nemažai žongliuoti

įvairiomis veiklomis miego ar sveikatos sąskaita. Tačiau mūsų tarpusavio palaikymas, humoras, bendruomeniškumas padėjo išlikti. Studentavimui laiko neturėjome, šie ketveri metai buvo labiau apie išlikimą!

– **Kur pritaikysite įgytas žinias?**

– Psichologijos žinios jau praverčia kasdienybėje, pavyzdžiui, padeda kritiškai vertinti politikų veiksmus ir žodžius, rasti bendrą kalbą su įvairiais žmonėmis, aiškiai ir efektyviai bendrauti profesinėse situacijose, rūpintis savo psichikos sveikata. Esu rašytoja ir jau ketverius metus kartą per savaitę siunčiu naujienlaiškį savo skaitytojams su rekomendacijomis dėl jų emocinės sveikatos, o psichologinis išsilavinimas mano tekstams suteikia naudingos informacijos ir mokslinio pagrindimo. Tai nėra vien mano patyrimai. Su malonumu rytais vietoj naujienų portalų pradėjau skaityti naujausius mokslinius tyrimus: sužinau svarbią informaciją, kuri naudinga ne tik man, ir kuria mielai pasidalinu su savo skaitytojais.

Siekiu kartais sausai skambančias arba psichologinio išsilavinimo neturintiems žmonėms sunkiai suprantamas teorijas perteikti paprastai ir lengvai, nes suteikiamos žinios gali padėti jaustis geriau ir kurti darnų gyvenimą. Tikiu, kad moksliniai tyrimai daromi tam, kad patarnautų plačiajai visuomenei. Dėl to, net jei nuspręsiu toliau žengti akademinį keliu, sieksiu neprarasti ryšio su neprofesionalais ir dalintis žiniomis paprasta kalba. *Pateikta sutrumpintai pagal Vilniaus universiteto pranešimą.*

Gastronomas Tomas Josas: nuo bakalauro darbo apie alų iki pirmojo alaus someljė titulo Lietuvoje

Vilniaus universiteto alumnas Tomas Josas

Gastronomas, baro savininkas, alaus istorikas ir entuziastas, pirmasis alaus someljė čempionato nugalėtojas Tomas Josas šią kelionę pradėjo dar studijuodamas Vilniaus universiteto (VU) Istorijos fakultete. Tomas sako, kad universitete pajauta laisvė, keletas atsitiktinumų renkantis studijas ir dėstytojų palaikymas, pasirinkus išskirtinę alaus istorijos temą, buvo esminiai veiksniai detalės, iš kurių susidėliojo dabar mylimo darbo ir karjeros kelio pradžia.

Sunkūs sprendimai ir atsakomybės ugdymas

T. Joso kelionė istoriko ir gastronomo karjeros link prasidėjo VU Istorijos fakultete, tačiau pasirinkti studijas jam nebuvo lengva: „Žinojau, kad stosiū į universitetą, bet nežinojau, ko tiksliai norėčiau, buvau sutrikęs, norėjau stoti ir į Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutą. Pirmu numeriu įrašiau nemokamas studijas, antru numeriu – mokamas. Bet mamos sąlyga buvo, kad ji sumokės už mano studijas, jei trečią numerį galės išrinkti ji. Sutikau ir galiausiai teko pasirinkti tarp mokamų Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto ir nemokamų Istorijos fakulteto studijų. Nusprendžiau pasirinkti kultūros istorijos ir antropologijos programos studijas Istorijos fakultete.“

Pradėjus studijuoti, T. Josą nustebino



Pirmojo alaus someljė titulo laimėtojas Tomas Josas. Lietuvos someljė asociacijos nuotr.

laisvumas universitete ir atsakomybės už save patį prisiėmimas. Pirmą pusmetį Tomas prisimena kaip susipažinimo, apsipratimo, bandymo suprasti, kas ir kaip veikia universitete, laikotarpį. Nors visus egzaminus išlaikė ir skolų neturėjo, vis dėlto nebuvo patenkintas savo rezultatais, todėl vėl teko priimti sprendimą – stabdyti studijas ir bandyti vėliau susikaupti ir jas tęsti.

„Galiausiai pirmų metų antrame semestre pradėjau suprasti, kaip reikia mokytis. Man ėmė patikti kitoks mokymosi procesas nei mokykloje. Supratau, kad neprivalau mokytis ir ruošti pamokų kiekvieną dieną. Laisvai galėjau mokymuisi skirtą laiką panaudoti pagal savo poreikius. Be to, suveikė

vidinės motyvacijos variklis. Norėjosi tiek sau pačiam, tiek kitiems, ypač kai kuriems dėstytojams, įrodyti, kad dėl manęs klysta, kad turiu daugiau košės galvoje“, – apie sprendimą tęsti studijas pasakoja Tomas.

Studentiškas gyvenimas atvedė iki karjeros pasirinkimų

Nebūsi geras specialistas, jeigu tau neįdomus pasirinktas kelias

■ Atkelta iš 7 p.

tiek bakalauro, tiek magistrantūros studijose jai buvo svarbu, kad darbai nebūtų vien teorinio lygmens: „Aš visą laiką noriu, kad būtų koks nors pritaikymas. Manau, premija padėjo atverti tą darbą didžiajai visuomenės daliai. Darbas plačiai pasklido, man jau teko bendrauti su įvairiausiomis organizacijomis, kurios pamatė ir susidomėjo. Joms siunčiau metodikas, kurias galbūt norėtų taikyti savo darbe. Man tai buvo didžiausias laimėjimas, kad jis bus pritaikomas. Tai neliko tik popieriuje.“

Geografas gali save realizuoti beveik bet kur

Pasak R. Povilaitytės, geografo profesija yra apipinta įvairiais stereotipais. Vienas iš jų, kad po studijų gali rinktis tik geografijos

Nusprendęs tęsti studijas, T. Josas džiaugėsi ne tik kitokia motyvacija mokytis, bet ir studentiško gyvenimo teikiamais privalumais – naujomis bendruomenėmis, kitokio laisvalaikio galimybėmis, kol galiausiai apsilankymas bare su kurso draugais tapo ne tik savaitgalio pramoga, bet ir pomėgiu. „Tuo

■ Nukelta į 9 p.

mokytojo profesiją. Nors mokytojo profesija – puikus pasirinkimas, tačiau pašnekovė yra įsitikinusi, kad moksleiviai turėtų žinoti, kad geografija yra be galo plati. Todėl ir save realizuoti galima įvairiose srityse. Studijuojant politinę, ekonominę, aplinkosauginę geografiją, galima dirbti įvairiausiose valstybės įstaigose, aplinkosaugos tarnybose, versle, inžinerijoje, IT įmonėse.

Pašnekovė pabrėžia, kad platus požiūris atveria labai daug durų, svarbu mokėti pateikti save, parodyti, kad atsineši didelį bagažą įvairių žinių. „Linkečiau nenurašyti geografijos, jeigu tai yra įdomu. Žinoma, svarbu susirasti darbą, susikurti karjerą, bet svarbiausia, kad iš tikrųjų būtų įdomu, tada būsi geras specialistas. Tad, jei jaučiate meilę geografijai, tikrai linkiu jos nepaleisti“, – sako VU alumnė R. Povilaitytė. ■

Gastronomas Tomas Josas: nuo bakalauro darbo apie alų iki pirmojo alaus someljė titulo Lietuvoje

■ Atkelta iš 8 p.

metu Lietuvos alaus rinka buvo prasta. Nebuvo importuojama įdomesnių, vyravo tik paprastų skoninių alus. Vieną kartą pusseserė, kuri studijavo doktorantūroje Belgijoje, lauktuvių atvežė belgiško alaus – paragavau ir supratau, kad jis kažkoks kitoks. Pradėjau domėtis, iš kur, kaip ir kas. Mane ir prieš tai domino gastronomija, maisto gamyba, iš kur atsiranda skoniai, kas juos sukuria. Tad šį smalsumą perkėliau ir į studijas“, – pasakoja VU alumnas.

Akademinį alaus pažinimą T. Josas pradėjo rašydamas darbą apie čekišką alų Centrinėje ir Rytų Europoje. Vėliau, rinkdamasis kursinio temą, nusprendė vėl rašyti apie alų. Pasikonsultavęs su doc. Loreta Skurvydaite ir nukreiptas pas tuometinę doktorantę dr. Inga Leonavičiūtę, gavo maisto istoriko Antano Astrausko kontaktus. Jo konsultuojamas Tomas parengė kursinį darbą apie pramoninę alaus gamybą Lietuvoje 1918–1940 m.

Paskatintas dėstytojų, T. Josas kursinį darbą praplėtė ir tęsė alaus temą baigiamajame bakalauro darbe. „Man sakė, kad yra potencialo iš kursinio darbo padaryti bakalauro. Pačiam buvo įdomu rašyti ir ieškoti šaltinių. Apsigyniau ir gavau gerą įvertinimą. Prof. Nerijus Šepetys pasiūlė padaryti mažesnės apimties straipsnį ir jį

paviešinti plačiau. Šį straipsnį publikavo įvairūs portalai“, – prisimena Tomas.

Galiausiai akademinis alaus pažinimas T. Josą nuvedė į istorijos magistrantūrą. Jo magistro darbo vadovas buvo prof. Alfredas Bumblauskas. Tomas alų nagrinėjo kaip atminties vietą pagal Pierre Nora „atminties vietų“ (pranc. les lieux de mémoire) teoriją. Nors tuo metu jau turėjo savo importo verslą ir studijuojant teko padaryti metų pertrauką, tačiau vėl vedamas vidinės motyvacijos grįžo baigti studijų.

Iš teorijos į praktiką

Begilindamas istorines žinias apie alų, T. Josas su draugais pradėjo rašyti tinklaraštį „beergeek“ (liet. alaus mokslininkas). Ši veikla dar labiau paskatino domėtis alumi. „Patys ėmėme gaminti alų. Įsigiję verslo liudijimą, susiradę patalpas, per savo platformą ir kitus socialinius tinklus ėmėme kviesti žmones į alaus degustacijas. Viskas vyko 2011–2012 m., kai man buvo 21–22 metai. Tai buvo bene pirmieji tokio pobūdžio užsiėmimai Lietuvoje.“ Kaip tik tuo metu atsirado „Alaus biblioteka“, kurią taip pat įsteigė VU Istorijos fakulteto istorikas, dabar VU Komunikacijos fakulteto partnerystės docentas Tomas Bartninkas. Kaip tik tada gastronominė gėrimų kultūra ėmė įgauti pagreitį.

„Apie 2014–2015 metus buvau pabaigęs bakalauro studijas, o Lietuvoje jau buvo galima gauti įdomesnio importinio alaus. Gavę atsiliepimų iš mūsų degustacijų dalyvių, supratome, kad galime tai daryti dar didesniu mastu. Pradėjome patys vežti alų į Lietuvą, dirbti ir bendradarbiauti su kitais barais. Tada aš įsidarinau „Alaus bibliotekoje“. Po truputį visas vystėsi ir plėtėsi. Galiausiai 2023 metais surengtame Lietuvos alaus someljė čempionate pavyko užimti pirmą vietą, kas visai mano veiklai dabar prideda oficialumo“, – pasakoja VU Istorijos fakulteto alumnas.

Kova dėl pirmojo Lietuvos alaus someljė titulo

Šiame čempionate, kuris vyko 2023 m. lapkričio mėnesį ir truko dvi dienas, T. Josui teko išbandyti savo skonio receptorių, teorinius ir praktinius gebėjimus. Pirmą dalį sudarė aklasis ragavimas ir teorinis testas, antroje reikėjo atlikti praktinę užduotį. Iš 12 čempionato dalyvių į finalą pateko tik 4.

„Finalas prasidėjo nuo keleto greitųjų testinių klausimų – reikėjo atpažinti alų iš etiketėlių, nurodyti apyinių regionus ar atspėti pavaizduotą žymų asmenį. Paskui buvome palydėti į laukiamąjį, kuriame finalo dalyviai laukė savo eilės parodyti komisijai tiek

praktines, tiek teorines žinias“, – pasakoja alaus istorikas. Jis prisipažįsta, kad nors scenos baimės neturi ir, kai reikia bendrauti su publika, jaučiasi gerai, bet užlipęs ant čempionato scenos ganėtinai smarkiai jaudinosi. „Iš dalies jaudulys ir kišo koją pirmoje dalyje, kai reikėjo aptarnauti „svečius“. Turėdamas nemažai darbo už baro patirties, tik iš ketvirtos karto ir toli gražu neidealiai įpyliau alaus į bokalą. Tiesa, reikėjo pilti naudojant man nepažįstamą čekišką įrangą. Vėliau paaiškėjo, kad sunkumų su ja turėjo visi dalyviai.“

Toliau vyko aklo ragavimo rungtis, o joje T. Josas pasirodė puikiai. 3 iš 5 alų atspėjo visiškai tiksliai, kitus du, pasak Tomo, apibūdino beveik idealiai ir sumažino atsilikimą nuo konkurentų. Lygiai taip pat lengvai jam pavyko ir maisto bei alaus derinimo rungtis, kuri galiausiai leido keliais taškais aplenkti visus varžovus ir laimėti pirmąjį Lietuvos alaus someljė titulą.

T. Josas sako, kad visa jo, kaip alaus istoriko, karjera susidėjo iš detalių: „Viskas prasidėjo nuo laiku ir vietoje atsigerito gero alaus. Tęsiasi dėl vidinės motyvacijos ir noro įrodyti kitiems, kad galiu daugiau. Galiausiai įsitvirtino Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto dėstytojų dėka. Jie ir skatino pasidomėti plačiau – iš mokslinės ir istorinės perspektyvos.“

MOKSLO IR VERSLO BENDRADARBIAVIMAS

Sumanieji kaimai

Kaimo vietovėse – sutvarkyti parkai, atnaujinta apšvietimo sistema, bendruomenių namai, įvairios viešosios erdvės. Tokius darbus nuveikė kaimo vietovių vietos veiklos grupės, bendradarbiaudamos su partneriais ir įgyvendindamos projektus pagal LEADER programą. Šiuo metu situacija keičiasi, nes kaimo gyventojų poreikiai – jau kitokie. Žemės ūkiui reikia ir skaitmeninių technologijų, ir robotų bei dirbtinio intelekto, reikia ir įvairių sprendimų, kurie padėtų taikyti žiedinės ekonomikos principus, sprendžiant maisto švaistymo ir kitas problemas. Pasak žemės ūkio viceministro Egidijaus Giedraičio, kaimo bendruomenėms tenka įveikti nemažai išbandymų: gyventojų mažėja, jauni žmonės nenoriai grįžta gyventi į kaimą, kuriame nėra tokių galimybių, kokias siūlo miestas. „Kaimo taip pat reikia informacinių technologijų. Jos daro įtaką visoms gyvenimo sritims – ekonomikai, švietimui, sveikatos priežiūrai, paslaugoms, socialiniams ryšiams“, – sakė E. Giedraitis. Pasak jo, Europos bendroji žemės ūkio politika siekia ne tik remti žemės ūkį, bet ir prisidėti prie kaimo vietovių plėtros bei jo išsaugojimo – formuoja naują kryptį, nukreiptą į sumaniųjų kaimų atsiradimą.

Žemaitijoje – išskirtinis projektas

Žemaičiai – sumanūs. Vietos veiklos grupė „Pajūrio kraštas“ jau skyrė finansavimą Brožių kaimo bendruomenės sumanytam projektui „Samtis sveikatos“. Trišalė sutartis tarp vietos veiklos grupės (VVG), bendruomenės ir Nacionalinės mokėjimo agentūros jau pasirašyta. Pagal projektą,



Gastronominė studija su bandomąja simuliacijų laboratorija. ŽŪM nuotr.

kurį parama pasiekė pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano investicinę priemonę „Sumanieji kaimai“, bendruomenė, kartu su aštuoniais partneriais – ūkininkais Ernestu Rimgaila bei Alanta Zapalskiene, asociacijomis „Šefų kalvė“ ir „Kodas sveikatai“, Klaipėdos rajono savivaldybės administracija ir kitais, sumanė įrengti gastronominę studiją su bandomąja simuliacijų laboratorija.

Pasak VVG „Pajūrio kraštas“ VPS administravimo vadovės Raimondos Damulienės, Klaipėdos rajone, **Vėžaičių seniūnijoje esantis Brožių kaimas apskritai yra pirmasis Europoje, jau pripažintas sumaniuoju kaimu.** „Bendruomenėi šiek tiek anksčiau pavyko įgyvendinti ypač sunkų „Trumpųjų maisto grandinių“ projektą. O dabar startuoja kitas išskirtinis jos projektas“, – sakė

R. Damulienė. Bendra projekto vertė – apie 250 tūkst. eurų, iš jų parama sudaro 200 tūkst. eurų.

Pasak R. Damulienės, bendruomenės sumanymas – ypatingas. Bandomoji simuliacijų laboratorija bus įrengta moduliname namelyje – jame bus sustatyta už projekto lėšas supirkta virtuvės įranga. Pagal projektą, mokymai ir konsultacijos vyks nuotoliu, todėl už projekto lėšas bus perkama ir skaitmeninė techninė įranga, reikalinga mokymams transliuoti. Tam ketinama įsigyti trijų rūšių kameras, mikrofonus, jų priedus ir televizorių. „Gastronominė studija pavadinta e-virtuve. Taigi projekte numatytos simuliacijos bus kuriamos šioje studijoje ir transliuojamos interneto svetainėje, kuri turės ir elektroninės parduotuvės funkcijas“, – paaiškino R. Damulienė. Pagal projektą

bus įkurtas neformalaus švietimo centras, skirtas plėtoti sveikatai palankią mitybą ir inovacijas.

Projekto metu, **bendradarbiaujant su Vytauto Didžiojo universiteto ir Kauno technologijų universiteto mokslininkais**, bus atliekami moksliniai tyrimai: tiriama maisto produktų maistinė vertė, cheminė sudėtis, tos pačios rūšies maisto produktai palyginti tarpusavyje ir nustatyta, kuris jų yra vertingiausias ir labiausiai palankus sveikatai. Numatoma tirti šiuos produktus: sultinius, kepenėles, riebalus, skirtingas mėsos rūšis, raugintas daržoves, kryžmažiedes daržoves. Tai, ką tiesis projekto partneriai ūkininkai. Mokslininkai pateiks išvadas, kuriomis bus vadovaujama, kuriant naujus patiekalus ir receptus.

Modelis – pažangiausias Europos Sąjungoje

Pernai Žemės ūkio ministerija (ŽŪM) sukūrė sumaniųjų kaimų strategijų įgyvendinimo modelį. Jį Europos Komisijos ir nepriklausomi ekspertai įvertino kaip vieną pažangiausių visoje Europos Sąjungoje. ŽŪM numatė skatinti kaimuose skaitmenizaciją, energetinį efektyvumą, inovatyvių paslaugų plėtrą, – taigi norima atverti kaimą naujovėms ir inovatyvioms technologijoms. Pasak viceministro E. Giedraičio, įgyvendinant Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano investicinę priemonę „Sumanieji kaimai“, išlieka svarbus vietos veiklos grupių ir partnerių bendradarbiavimas. Su VVG projektuose gali dalyvauti savivaldybių administracijos, savivaldybių tarybų įsteigti

■ Nukelta į 10 p.

Sumanieji kaimai

■ Atkelta iš 9 p.

juridiniai asmenys, fiziniai asmenys, ne jaunesni kaip 18 metų amžiaus, viešieji ir privatus juridiniai asmenys, tarp jų ir užsiimantys žemės ūkiu, maisto produktų gamyba ir (ar) perdirbimu ir (ar) rinkodara atitinkantys mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ) keliamus reikalavimus, nurodytus Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme, mokslo ir mokymo įstaigos, fiziniai asmenys, užsiimantys žemės ūkiu, maisto produktų gamyba ir (ar) perdirbimu ir (ar) rinkodara, savo vardu įregistravę ūkininko ūkį ir valdą.

Tačiau, anot viceministro, sumanymai turi keliauti „iš apačios į viršų“, nes niekas kitas geriau nežino bendruomenės poreikių, kaip patys gyventojai. Todėl ir yra numatyta, kad VVG yra pagrindinės „Sumanaus kaimo“ strategijos rengėjos, pareiškėjos ir administratorės. „Anksčiau ir pats vadovavau vietos veiklos grupei „Nemunas“. Mes buvome sumanę projektą – norėjome uždarytos mokyklos pastatą pritaikyti bendruomenės reikmėms. Padarėme viską – apskaičiavome išlaidas, parengėme projektą, bet savivaldybė emė ir jam nepritarė – neįžvelgė prasmės.

Taigi sumanymas žlugo“, – prisiminė E. Giedraitis. Pasak jo, būtent vietos savivalda atlieka svarbų vaidmenį, kuriant pažangą sumanaus kaimo projektuose.

Savivaldybių administracija arba jos įsteigti juridiniai asmenys VVG parengtose strategijose gali dalyvauti kaip projektų vykdytojai arba partneriai. Dalyvaudamos kaip partnerės, savivaldybės tiesiogiai gali įsitraukti į projekto veiklų planavimą, vykdyti dalį veiklų ir prisidėti būtinu projekto kofinansavimu, dėl kurio kaimo bendruomenėms, asociacijoms, nors ir turinčioms puikiausių idėjų, neretai kyla sunkumų. „Savivaldybių administracija gali įgyvendinti atsinaujinančios energijos projektus, užtikrinti švarų ir tvarų energijos tiekimą. Jos gali kurti modernias transporto sistemas, įskaitant viešojo transporto ir dviračių takų plėtrą. Tai ir mažina automobilių išmetamų teršalų kiekį, ir gerina gyventojų mobilumą.

Savivalda taip pat nemažai gali prisidėti įgyvendindama pažangias atliekų tvarkymo ir rūšiavimo sistemas, siekdama mažinti atliekų kiekį ir skatinti perdirbimą. Taip pat nemažai svarbūs gali būti savivaldybių

įgyvendinami viešojo pobūdžio sumanaus kaimo projektai, kurie skirti visai bendruomenei, tokie, kaip viešųjų erdvių atnaujinimas ar socialinių paslaugų plėtra“, – teigė viceministras E. Giedraitis.

Paramos dydžiai

Lietuvos žemės ūkiu ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano investicinei priemonei „Sumanieji kaimai“ iš viso yra numatytas 15 mln. eurų biudžetas. Strategija įgyvendinama kaip skėtinis projektas, kurį sudaro bendra strategija ir atskiri, vienos arba skirtingų veiklos pobūdžių projektai, savarankiškai parengti projektų vykdytojų.

Paramą strategijai įgyvendinti galės gauti VVG ir VVG partnerė, turinti patvirtintą kaimo vietovių vietos plėtros strategiją. Projektus VVG galės teikti ir taisyklėse įvardinti fiziniai ir juridiniai asmenys, savivaldybių administracijos, mokslo ir mokymo įstaigos. Jei strategijai įgyvendinti paraišką teikia tik viena VVG, didžiausia paramos suma gali sudaryti iki 500 tūkst. eurų. Jeigu, įgyvendinant strategiją, bendradarbiavimo principu dalyvauja dvi VVG, suma padidėja iki

600 tūkst. eurų, jeigu trys ir daugiau VVG – iki 700 tūkst. eurų. Į didžiausią – iki 700 tūkst. eurų paramos sumą, neįtraukiant strategijos vykdytojos partnerių, gali pretenduoti VVG, kurios veiklos teritorijoje gyventojų skaičius yra didesnis kaip 40 tūkst. žmonių. Projektų vykdytojų veikloms bus skiriama parama iki 200 tūkst. eurų.

Kviesti teikti paraiškas pagal Lietuvos žemės ūkiu ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano investicinę priemonę „Sumanieji kaimai“ planuojama rugsėjo 2–30 d., tad VVG tam jau turėtų ruoštis. Vietos veiklos grupės parengta strategija turės apimti bent vieną sumanaus kaimo temą: vietos ekonomiką, infrastruktūrą ir paslaugas, sumanios vietos bendruomenę, aplinkos apsaugą ir klimato kaitos pokyčių švelninimą.

Sumaniųjų kaimų projektuose galės būti pačios įvairiausios veiklos. Tai ir robotizuoti ūkiai, viešosios elektroninės paslaugos, kolektyvinių transporto priemonių naudojimas pagal kaimo gyventojų poreikius, atsinaujinančių energijos išteklių naudojimas ir daugybė kitų veiklų. *Parengta pagal Žemės ūkiu ministerijos liepos 15 d. pranešimą*

TAUTOS ISTORIJOS PUSLAPIAI

ATIDENGTA PAMINKLAS ALEKSANDRUI JOGAILAIČIUI

Dr. Raimundas Kaminskas

Liepos 15 d., minint Žalgirio mūšio dieną, Kaune atidengtas Lietuvos didžiojo kunigaikščio ir Lenkijos karaliaus Aleksandro Jogailaičio paminklas. 5 metrų aukščio ir 3 tonas sveriantis monumentas kauniečius ir miesto svečius pasitinka buvusių Kauno senųjų kapinių prieigose – ties Vytauto prospekto ir Miško gatvės sankirta.

Istorikas dr. Simonas Jazavita ir Panevėžio vyskupas emeritas Jonas Kauneckas pristatė savo mintis apie Lietuvos didžiojo kunigaikščio ir Lenkijos karaliaus Aleksandro Jogailaičio reikšmę Lietuvos visuomenei ir Abiejų Tautų valstybei. Aleksandras Jogailaitis Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę (LDK) valdė nuo 1492 m. iki mirties – 1506-ųjų. 1501 m. jis tapo Lenkijos karaliumi.

Atidengiant skulptūrą, Kauno miesto



Paminklas Aleksandrui Jogailaičiui Kaune.
Autoriaus archyvo nuotr.

meras Visvaldas Matijošaitis įteikė miesto apdovanojimus kūrinių autoriams, prisidėjusiems prie paminklo pastatymo Kaune. Pirmojo laipsnio Santakos garbės ženklais apdovanoti paminklo autoriai ukrainiečiai Oles Sydoruk ir Boris Krylov, mecenatas Pranas Kiznis, Lietuvos garbės konsulas Luchansko srityje Robertas Gabulas. Skulptoriui Igoriui Davidovui skirtas antrojo laipsnio Santakos garbės ženklas, Ukrainos nacionalinės gvardijos vadams ir pilietiškiems ukrainiečiams, kurie ceremonijos metu nebuvo įvardyti, – Kauno mero padėkos raštai.

Aleksandro Jogailaičio skulptūrą iš bronzos Kyjive išliejo ukrainiečiai skulptoriai O. Sydoruk ir B. Krylov, jie taip pat sukūrė prie Kauno pilies stovintį „Laisvės karį“. Kūrinių projektą parengė architektas Kęstutis Mikšys, skulptūrą Kaunui padovanojo P. Kiznio fondas.



Paminklo kūrėjas - skulptorius Oles Sydoruk. R. Kaminsko archyvo nuotr.

TAUTA, VALSTYBĖ, TAIKA

Dr. Zigmas Vaišvila

1939 m. rugsėjo 1 d. Vokietijai užpuolus Lenkiją, Jungtinė Karalystė bent paskelbė karą Vokietijai. Kodėl 2022 m. vasario 22 d. Rusijai pradėjus karinius veiksmus prieš Ukrainą, nė viena Vakarų šalis nepaskelbė Rusijai karo? Žiūrint iš istorinės perspektyvos, klausimas retorinis. Tačiau dauguma Lietuvos žmonių, kaip niekada, yra išgąsdinti ir paveikūs masiškai skleidžiamai vienpusiškai nuomonei apie šį vadinamąjį „neišprovokuotą“ karą. Vytautas Radžvilas, 2009 m. pasisakydamas dėl mums

Respublikos Prezidentu primetamos Dalios Grybauskaitės, Lietuvos pavyzdžiu taikliai tai pavadino valdoma demokratija.

Kuri pasaulio pusė „teisesnė“? Didžiosios šalys vadovaujasi, pirmiausia, ekonominiais interesais – Rusijai skelbia sankcijas, Ukrainoje kariauja *proksi* karą (karą per trečiąsias šalis), o per tarpininkus su Rusija prekiauja. Visa tai daroma į karą panardintos Ukrainos žmonių ir valstybės sąskaita, baigiant sunaikinti jos konkurencingą ekonomiką ir karo metu be jokio gėdos jausmo net supirkti jos derlingą juodžemį. Nesiruošiu nei teisinti, nei pateisinti nė vienos jų. Ypač amoralioje

korupcijoje paskendusią Ukrainos valdžią – tai ne tik mano, bet ir JAV vyriausybės oficiali nuomonė. Nuomonė JAV vyriausybės, kurios atstovas korupcijai tirti nušautas Kyjive ir kuri dėl to kažkodėl „nesusirūpina“.

Visuose karuose atsiras, kas iš to uždirbs, – kiekvienas karas turi savo motušę Kuraž. Ši Bertoldo Brechto antikarinės pjesės „Motušė Kuraž ir jos vaikai“ veikėja – Trisdešimties metų karą pragyvenimo šaltiniu pavertusi prekeivė, praradusi jame tris savo vaikus, tačiau amato nemetusi. Tarybiniais metais ši vokiečių autoriaus pjesė buvo moksleivių

■ Nukelta | 11 p.



TAUTA, VALSTYBĖ, TAIKA

■ Atkelta iš 10 p.

privalomoje programoje. O šiandieninėje Lietuvoje? O didžiai „moralinė“ šiandieninė besiginkluojanti Lietuvos valdžia? Retorinis klausimas. Pažiūrėkime dar kartą Raimondo Vabalo filmą-parodiją „Marš, marš, trata ta“. Esame maža tauta tarp Vakarų ir Rytų. Filosofo Stasio Šalkauskio tiesos išbandytos Lietuvos istorijoje, atkuriant valstybę ir jos nepriklausomybę 1918 m. Ir 1990 m. Sąjūdis pasirinko taikų veikimą bei dialogą tiek su Rytais, tiek su Vakarais. Jei vieni jų diplomatinės kalbos ir žmonių apsisprendimo Baltijos kelyje nenorėjo suprasti, ieškojome kitų ir Vakaruose, ir Rytuose. S. Šalkauskio patirtis ir asmenybė taip pat yra svarbi – 1911 m. jis baigė teisę Maskvos universitete, 1920 m. – filosofiją Fribūro universitete. Išlikti, kaip Tauta, galime tik diplomatiškai balansuodami tarp Rytų ir Vakarų, nes karas – tai mūsų prazūtis. Mūsų tiek nedaug! S. Šalkauskis veikale „Dviejų pasaulių riboje“ (*Sur les confins de deux mondes*, 1919) siūlė lietuvių kultūros, kaip Rytų ir Vakarų kultūrų sintezės, idėją.

Pabandykime suprasti Vakarų ir Rytų veidmainystę, kurioje mums tenka gyventi ir bandyti išlikti, jau istorijos patikrintu Austrijos pavyzdžiu. 1938 m. kovo 12 d. į Austriją įžengė Vokietijos Vermachto kariai. Ir sureagavo ne Vakarai, o Tarybų Sąjunga, kuri su neslepiančiu nerimu stebėjo Vidurio Europoje vykstantį anšliusą. 1938 m. kovo 17 d. TSRS užsienio reikalų liaudies komisaras Maksimas Litvinovas vokiečių intervenciją į Austriją pavadino „smurto aktu, atimančiu iš austrų tautos jos politinę, ekonominę ir kultūrinę nepriklausomybę“. TSRS vyriausybė nedelsdama pakvietė JAV, Jungtinę Karalystę ir Prancūziją imtis bendrų veiksmų prieš Vokietijos agresiją, tačiau nesulaukė norimo atsako Vakarų šalyse. 1938 m. rugsėjį Tautų

Sąjungoje TSRS apskundė savarankiškos Austrijos valstybės išnykimą. Ne Vakarai.

Beje, 1919 m. birželio 28 d. pasirašytoje Versalio taikos sutartyje dėl Pirmojo pasaulinio karo pabaigos buvo numatytas Austrijos nepriklausomybės pripažinimas. Todėl nereikėtų stebėtis, kodėl išeities iš susidariusios padėties beiškanti komunistinė Tarybų Sąjunga suartėjo su fašistine Vokietija – 1939 m. rugpjūčio 23 d. buvo pasirašytas mums gerai žinomas pirmasis slaptasis Ribentropo-Molotovo paktas. Abu slaptieji Ribentropo-Molotovo paktai buvo pripažinti negaliojančiais nuo sudarymo Lietuvos, Latvijos ir Estijos deputatų iniciatyva antrajame TSRS liaudies deputatų suvažiavime 1989 m. gruodį.

Pamokantis yra ir TSRS ir Suomijos karas. 1939 m. spalį TSRS pasiūlė Suomijai sudaryti savitarpio pagalbos sutartį, kokias jau buvo sudarę su Baltijos šalimis. Suomijai atsakius, TSRS pareikalavo perleisti dalį Karelijos sąsmaukos, pusę Rybačio pusiasalio Barenco jūroje, 30 metų išnuomoti Hanko pusiasalį, kompensuojant didesnę teritoriją Karelijoje. Nesutarus, TSRS užpuolė Suomiją. Jungtinė Karalystė ir Prancūzija skelbė į Suomiją siųsiančios ekspedicinį korpusą. JAV, Jungtinė Karalystė ir Prancūzija rėmė Suomiją ginklais. Fronte kovėsi apie 12 000 skandinavų savanorių korpusas, estų savanoriai. Blogėjant padėčiai fronte ir nesulaukus ekspedicinio korpuso, 1940 m. kovo 12 d. Suomija kapituliavo, bet išsaugojo valstybingumą.

Vakarų ir TSRS požiūris pradėjo keistis, tik Vokietijai sutriuškinus Prancūziją. Kapituliacija įvyko 1940 m. birželio 22 d. – po šešių karo savaičių. Pradėta suvokti Vokietijos pavojaus mastą. 1941 m. gruodžio 16 d. Josifas Stalinas Maskvoje Jungtinės Karalystės užsienio reikalų ministrui Anthony Eden

įteikė memorandumą, kuriame reikalauta atkurti nepriklausomą Austrijos valstybę prieškarinio sienomis. 1943 m. birželio 7 d. notoje britų Užsienio reikalų ministerijai TSRS užsienio reikalų ministerija pareiškė, kad nesutinka su britų siūlomu Austrijos ir Vengrijos dalyvavimu bendrame Vidurio Europos bloke. Suprantama, kad britai siekė mažinti TSRS įtaką būsiamame Europos perdalinyje, todėl 1943 m. siūlė Austriją palikti Vokietijos sudėtyje. Tačiau sąjungininkų užsienio reikalų ministrų konferencijoje Maskvoje 1943 m. spalio 30 d. memorandumu sutarta atkurti Austrijos valstybę. Vėlesniuose memorandumuose Austrija neįvardinta TSRS įtakos šalimi, tačiau, sovietų kariams artėjant prie Austrijos, TSRS pradėjo keisti savo požiūrį.

1945 m. kovo 29 d. sovietų kariai pirmieji įžengė į Austriją, per pusantro mėnesio užėmė Vieną, išvijo Vermachtą iš Žemutinės Austrijos. 1945 m. balandžio 4 d. Trečiojo Ukrainos fronto vadovybė paskelbė, kad jų tikslas – sutriuškinti fašistinius vokiečių dalinius ir išlaisvinti Austriją. TSRS vyriausybė paskelbė nesiekianti pasisavinti kurią nors Austrijos dalį ir pakeisti Austrijos santvarkos, paremsianti demokratinės santvarkos atstatymą. Dėl sąjungininkų kariuomenės vėlavimo į Austriją ir Vienos užėmimo TSRS įtaka buvo didelė. 1945 m. liepos 4 d. JAV, Jungtinės Karalystės, TSRS ir Prancūzijos susitarimu Austrijoje buvo sukurta keturių valstybių aukščiausioji valdžia, šalis padalinta į keturias okupacines zonas.

1955 m. priimta valstybės sutartis. Austrijoje veikė 1929 metų Konstitucija, kurią Austrijos vyriausybė 1945 m. priėmė pakartotinai. 1955 m. gegužės 15 d. atkurta nepriklausoma ir demokratinė Austrijos Respublika, su sąlyga, kad ji išliks neutrali.

1955 m. spalio 26 d. paskelbtas Austrijos neutralitetas (nacionalinė šventė). Po TSRS iširimo Austrija 1995 m. įstojo į Europos Sąjungą, 1999 m. tapo euro zonos nare. Tačiau į NATO nestoja, laikosi sutarto neutraliteto.

Tokie pamąstymai Žalgirio mūšio dieną. Nepamirškime ir Vydūno (Vilhelmo Storostos) skelbtos tautų sambūvio idėjos, siekio parodyti lietuvių kultūros įnašą į Europos tautų civilizaciją, pagrįstą išvada, kad dėl užkariautojų Vokiečių ordino riterių kaltės vokiečių ir lietuvių santykiai per 700 metų klostėsi kaip didelė drama. Todėl norėtusi pasiekti, kad šiais naujais Europos (ir ne tik) perdalinyje laikais ir Vokietija pripažintų negaliojančiais nuo sudarymo Joachim fon Ribentropo su Viačeslavu Molotovu pasirašytus slaptuosius protokolus dėl Europos pasidalinimo, taip pat ir 1939 m. kovo 22 d. Joachim fon Ribentropo su Lietuvos užsienio reikalų ministru Juozu Urbšiu po Vokietijos ultimatumo pasirašytą sutartį dėl Klaipėdos krašto atidavimo Vokietijai. 1924 m. Klaipėdos konvencijos 4 signatarai, pažadėję ginti Lietuvos suverenitetą Klaipėdos klausimu, Lietuvos neparėmė – Didžioji Britanija ir Prancūzija nuolaidžiavo Vokietijai, o Italija ir Japonija palaikė Vokietiją.

Pagalvokime, kodėl su Ukraina taip elgiasi Rusijos Federacija, Jungtinė Karalystė ir JAV, 1994 m. gruodžio 5 d. pasirašiusios Budapešto memorandumą dėl saugumo garantijų Baltarusijai, Kazachstanui ir Ukrainai, kurios visos Rusijai perdavė branduolinį ginklą (ir JAV spaudimu). Taip pat elgiasi ir Kinija su Prancūzija, pateikusios individualias nuostatas.

Kas čia nėra kaltas? Todėl ir šiandien mums, pirmiausia, turi rūpėti mūsų Tauta, valstybė ir mūsų išlikimas. Ir taika, kaip mūsų išlikimo prielaida. *Autorius yra Kovo 11-osios Akto signataras.*

AKTUALŪS KLAUSIMAI

Dėl knygų dovanojimo bibliotekai

Dažnas iš mūsų sulaukiame klausimo: „Turiu namie knygų, kurių man jau nebereikia, bet ranka nekyla jas išmesti. Girdėjau, kad bibliotekoms trūksta knygų, gal paimsite?“ Panašių užklausų gausime ir į bibliotekos paštą libnot@lnb.lt bei bibliotekos veidaknygės paskyrą.

Nė viena biblioteka nėra knygų kaupykla ir tikrai nė vienos bibliotekos tikslas nėra surinkti visą knygos tiražą. Taigi, ką reikėtų atsakyti klausiantiems?

Pirmiausia pasiūlykite susisiekti su Bibliotekos fondo plėtros skyriaus specialistais

(tel. +370 5 239 8612 arba loreta.cepulienė@lnb.lt). Jeigu gavote tokį laišką, peradresuokite jį, o laiško siuntėją informuokite, kad jam atsakys šio skyriaus darbuotojai.

Bibliotekos fondo plėtros darbuotojams reikia daugiau informacijos apie siūlomas knygas (laikotarpio, autoriaus, pavadinimo ir pan.). Tai padės apsispręsti dėl siūlomų knygų papildomo poreikio bibliotekai. Jeigu gyventojų siūlomos knygos mūsų bibliotekai nereikalingos, jiems bus rekomenduojama knygas pasiūlyti kitoms bibliotekoms, bendruomenės veikloms skirtoms vietoms:



Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

vaikų dienos centrums, senjorų klubams, negaliesiems paslaugas teikiančioms įstaigoms ir pan. Perskaitytas knygas galima pasiūlyti tokiomis knygomis prekiaujantiems knygynams, pavyzdžiui: „Keistoteka“, „Gera knyga“, „Mint Vinetu“, „Knygos namai“, „Juodas šuo“ ir kt.), dalinimosi lentynomis (pvz., „DĖK'ui“). Visada lieka galimybė pasinaudoti knygų mainų lentynomis, lauko bibliotekėlėmis, knygų nameliais ir naudotis internetinėmis platformomis: <https://books-wap.lt>, www.naudotosknygos.lt.

Vilniaus žydų viešoji biblioteka

Vilniaus žydų viešoji biblioteka (VŽVB) – gana naujas darinys Lietuvos padangėje nuo pat prieškarinio laikų. Ji įsteigta 2011 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu „Dėl Holokausto aukomis tapusių Lietuvos gyventojų atminimo metų minėjimo 2011 metais priemonių patvirtinimo“. Naujo vaidmens ši biblioteka ėmėsi, 2022 m. sausio 1-ąją pakilusi į Lietu-

vos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos padalinio lygį, išsaugodama savo jau susiklosčiusią tradiciją, įvaizdį, patalpas, auginamą bendruomenę ir skaitytojų ratą. Bibliotekos adresas – Gedimino pr. 24.

VŽVB misija yra propaguoti žydų literatūrą ir skatinti Vilniaus bendruomenių tarpkultūrinį bendradarbiavimą, prisidėti prie šalies istorinės atminties išsaugojimo

ir žydų kultūros Lietuvoje tęstinumo, litvakų įnašą į pasaulinę kultūrą, žydų indėlio į Lietuvos valstybingumo kūrimą. Aprėpiamų temų laukas yra viskas, kas žydiška (teologija, istorija, virtuvė, tradicijos, šiuolaikinė pasaulio literatūra ir kt.), Izraelio valstybė ir artimos temos bei kultūros. Biblioteka veikia ir kaip kultūros centras, kuriame vyksta susibūrimai, skaitymai, diskusijos, koncertai,

susitikimai su autoriais ir aktyvistais, kino filmų demonstravimas ir kt.

Nuolat bendraujama ir ieškoma naujų leidinių dovanotojų – privačių asmenų ir organizacijų Lietuvoje bei užsienyje. Šiuo metu jau sukaupta apie 12 tūkst. aktualių leidinių. Nuo pat pradžių kolekcija papildoma beveik išimtinai dovanotojų tiek iš Lietuvos, tiek iš viso pasaulio dėka.

PLANUOJAMI MOKSLO RENGINIAI

17-oji Jono Prano Aleksos tarptautinė tarpdisciplininė mokslinė konferencija „VALSTYBĖS VAIDMENS RAIDA XXI AMŽIUJE: TAUTINIS IR TARPTAUTINIS KONTEKSTAS“



Pagrindinė konferencijos tema „Atviras, skaidrus ir atsparus valdymas“

2024 m. rugsėjo 27 d.

Vilniaus universiteto Šiaulių akademija
Vytauto g. 84, Šiauliai

KVIETIMAS

Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos Regionų plėtros institutas kartu su partneriais kviečia mokslininkus, tyrėjus ir praktikus dalyvauti tarptautinėje tarpdisciplininėje mokslinėje konferencijoje, skirtoje profesoriaus Jono Prano Aleksos 145-osioms gimimo metinėms paminėti. Konferencijoje bus dalinamasi naujausių tyrimų ir praktikos įžvalgomis, diskutuojama apie valstybės valdymo ir vietos savivaldos iššūkius, viešojo sektoriaus valdymo modernizavimą siekiant atvirumo, skaidrumo ir atsparumo.

PROFESORIUS JONAS PRANAS ALEKSA (1879–1955)

Garsus nepriklausomos Lietuvos kūrėjas, vienas iš Lietuvos universiteto įkūrimo idėjos iniciatorių, Lietuvos žemės ūkio pertvarkos architektas, demokratinės pilietiškos visuomenės ugdymo pradininkas. J. P. Aleksos asmenybė – ryškus pavyzdys ateities kartoms, kaip galima tarnauti savo šaliai ir visuotiniam gėriui.



Maloniai kviečiame **registruotis iki 2024 m. rugsėjo 13 d.** adresu: <https://forms.office.com/e/jpRasfKkvM> arba naudojant **QR kodą** Konferencija vyks **hibridiniu būdu**: auditorijoje (Vytauto g. 84, 413 auditorija, Šiauliai) ir nuotoliniu būdu (MS Teams platformoje).



Konferencijos darbotvarkė:

9.30–10.00 Registracija, sutikimo kava

10.00–12.00 **Plenarinis posėdis** (posėdis vyks hibridiniu būdu)

13.00–17.00 **Darbas sekcijose**

Konferencijos organizatoriai:

Regionų plėtros institutas,
Tyrėjų kompetencijų tinklas (RENET)



Šiaulių akademija

MSI

Lietuvos mokslininkų
sąjungos institutas



Lietuvos Respublikos
vidaus reikalų ministerija



Lietuvos
mokslų taryba

Konferencijos logotipo autorius – dailininkas **Rolandas Rimkūnas**.

Konferencijos informaciniai rėmėjai:

Lietuvos mokslininkų laikraštis „Mokslo Lietuva“



Interneto svetainės:

www.mokslasplus.lt/mokslo-lietuva,
www.sa.vu.lt/mokslas/mokslo-renginiai.

Konferenciją finansuoja:



Finansuoja
Europos Sąjunga
NextGenerationEU



NAUJOS KARTOS
LIETUVA

Konferencijos kalbos: lietuvių, anglų.

Dalyvavimas konferencijoje – nemokamas.

Numatoma konferencijos pranešimų trukmė: plenariniuose posėdžiuose – iki 20 min., sekcijose – 10 min.

Konferencijoje pranešimus parengusiems ir perskaičiusiems autoriams, el. paštu bus teikiami dalyvio pažymėjimai.

Visiems užsiregistravusiems konferencijos dalyviams bus atsiųsta el. paštu konferencijos programa ir prisijungimo prie Microsoft Teams aplinkos nuoroda iki 2024 m. rugsėjo 25 d.

KONTAKTAI:

Anželika Gumuliauskienė, el. paštas anzelika.gumuliauskiene@sa.vu.lt
Asta Repšienė, el. paštas asta.repsiene@sa.vu.lt, tel. 8 41 595885.

SKAITYTOJŲ DĖMESIUI: Mokslo Lietuvos" 15-asis numeris išeis rugsėjo 3 d. Rugsėjtyje "Mokslo Lietuva" neleidžiama.

Karaliaučiaus universiteto įkūrimo 480-osios metinės

Minint Karaliaučiaus universiteto įkūrimo 480-ąsias metines, 2024 m. rugpjūčio 17 d. Kaune vyks šiai sukakčiai skirti renginiai. Kol kas dar nėra sutarta dėl šių renginių vietos. Apie tai pranešime vėliau.

14 30 val. Kauno Švč. Trejybės liuteronų bažnyčioje (arba Kauno technologijos universiteto bibliotekoje, arba kitur) bus pristatoma Karaliaučiaus universiteto 480-osioms įkūrimo metinėms paminėti parengta paroda „Karaliaučiaus universitetas 1544–1945“.

15 00 val. Kauno Švč. Trejybės liuteronų bažnyčios patalpose (arba kitur) vyks konferencija apie Karaliaučiaus universiteto veiklą ir jo poveikį Lietuvos visuomenei.

Planuojami pranešimai: Marijos Purvi-

nienės „Albrechtas Brandenburgietis kaip Karaliaučiaus universiteto kūrėjas“ ir doc. dr. Martyno Purvino „Karaliaučiaus universitetas (1544–1945) regioniniame kontekste“.

Konferencijoje planuoja dalyvauti: prof. Vytautas Šlapkauskas, dr. Arūnas Bubnys, doc. dr. Romualdas Povilaitis, doc. dr. Algimantas Kurlavičius ir kiti pranešėjai. Laukiame ir Jūsų pranešimų temų.

Minėjimo renginio iniciatoriai, organizatoriai ir moderatoriai: Kauno Švč. Trejybės liuteronų bažnyčios kun. Saulius Juozaitis ir Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro sekretoriato vyresnysis patarėjas dr. Raimundas Kaminskas. Dėl renginio teirautis tel. +370 680 53 495.

Mokslo Lietuva

Vyriausiasis redaktorius Jonas Jasaitis
Stilistė-korektorė Gintė Niauraitė
Dizaineris Vilius Zaveckas

Redakcinės kolegijos pirmininkas – Dalius Serafinas, nariai: Alvydas Baležentis, Valentinas Baltrūnas, Valentas Daniūnas, Jonas Dautaras, Vyginas Gontis, Vincas Būda, Regina Kvašytė, Milena Seržantė, Eugenijus Stumbrys, Emilis Urba, Janina Valančiūtė, Raimundas Kaminskas, Algirdas Mikas Žemaitaitis
Redakcijos adresas: J. Basanavičiaus g. 6, LT-01118 Vilnius
El. paštas mokslolietuva@gmail.com
Laikraštis internete: www.mokslolietuva.lt

Redakcija gerbia savo autorių nuomonę ir mintis, net jei ne visada joms pritaria. Perspausdinant ar naudojant laikraščio „Mokslo Lietuva“ ir jo internetinio puslapio <http://www.mokslolietuva.lt> paskelbtą medžiagą būtina nuoroda į „Mokslo Lietuvą“.

ISSN 1392-7191

Leidžia

UAB „Mokslininkų laikraštis“

SL Nr. 169